

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Právnická fakulta

Katedra finančního práva, národního hospodářství a ekonomie

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Právní podmínky přijetí společné evropské měny v České republice

Vypracoval: Bc. Štěpán Vítek

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Michael Kohajda, Ph.D.

OLOMOUC 2010

Souhlas dle zákona č. 121/2000 Sb.

Já, níže podepsaný Štěpán Vítek, autor diplomové práce na téma „Právní podmínky přijetí společné evropské měny v České republice“, která je školním dílem ve smyslu zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a změně některých zákonů (autorský zákon), dávám tímto jako subjekt údajů svůj souhlas ve smyslu § 4 písm. e) zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, správci:

Univerzita Palackého v Olomouci
Křižkovského 8, Olomouc 771 47, Česká republika

ke zpracování svých osobních údajů v rozsahu: jméno a příjmení v informačním systému, a to včetně zařazení do katalogů, a dále zpřístupnění jména a příjmení v katalogích a informačních systémech UP, a to včetně neadresného zpřístupnění služeb Univerzity Palackého. Realizace zpřístupnění zajišťuje ke dni tohoto prohlášení vnitřní složka UP, která se nazývá informační centrum UP. Souhlas se poskytuje na dobu ochrany díla dne zákona č. 121/2000 Sb.

Prohlašuji, že moje osobní údaje výše uvedené jsou pravdivé.

V Olomouci dne 23. března 2010

Štěpán Vítek

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji tímto, že jsem diplomovou práci na téma „Právní podmínky přijetí společné evropské měny v České republice“, zpracoval sám, pouze s použitím literatury a pramenů v této diplomové práci uvedených.

V Olomouci dne 23. dubna 2010

Štěpán Vítek

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji vedoucímu diplomové práce JUDr. Michaelu Kohajdovi, Ph.D. za vstřícnost, ochotu, cenné rady, odborné vedení a všestrannou pomoc, kterou mi poskytl v průběhu zpracovávání této práce.

Obsah

1.	ÚVODNÍ ČÁST	3
1.1	Úvod	3
1.2	Cíle práce	4
1.3	Metodologie	5
2.	EUROZÓNA A ČLENSKÉ STÁTY	6
2.1	Obecná charakteristika	6
2.2	Zkušenosti vybraných členů měnové unie se zavedením eura	9
2.3	Slovensko	10
2.4	Slovinsko	12
2.5	Řecko	12
2.6	Shrnutí	14
3.	EKONOMICKÁ A MĚNOVÁ INTEGRACE	15
3.1	Náklady a přínosy měnové unie	15
3.2	Náklady spojené se členstvím v měnové unii	16
3.3	Přínosy spojené se členstvím v měnové unii	18
3.4	Konvergenční program České republiky	20
3.5	Konvergenční kritéria a ČR	20
3.6	Kritérium cenové stability	24
3.7	Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb	26
3.8	Kritérium stability měnového kurzu	27
3.9	Kritérium deficitu veřejných rozpočtů	30
3.10	Kritérium hrubého veřejného dluhu	33
3.11	Shrnutí aneb jednorázovost konvergenčních kritérií?	36
3.12	Lisabonská smlouva a euro	37
3.13	Rozšiřování eurozóny a její potencionální kandidáti	39
4.	STRATEGIE PŘISTOUPENÍ ČLENSKÉHO STÁTU K EUROZÓNĚ	41
4.1	Scénář s využitím přechodného období	42
4.2	Jednorázový přechod na euro	43
4.3	Jednorázový přechod na euro s využitím tzv. „fáze postupného zrušení“ (<i>Phasing Out</i>)	45
5.	EURO A ČESKÁ LEGISLATIVA	47
5.1	Legislativní strategie	47
5.2	Nová legislativa jako podmínka vstupu do EMU	48
5.3	Podmínky přistoupení z pohledu požadavků na současnou legislativu	49

5.4	Legislativní změna týkající se samotného zavedení eura.....	49
5.5	Legislativní připravenost České republiky	50
5.6	Obecný zákon o zavedení eura	50
5.7	Základní principy Obecného zákona a jeho obsah	52
5.8	„Novela“ zákona o ČNB	54
5.9	Novela Ústavy ČR.....	57
5.10	Změna ostatních zákonů	58
6.	ZÁVĚR	61
	SUMMARY	68
	LITERATURA A PRAMENY	70
	PŘÍLOHY	77
	ABSTRAKT.....	78

1. ÚVODNÍ ČÁST

1.1 Úvod

Problematika přijetí společné evropské měny se stala v současnosti jedním z nejméně diskutovaným problémem na poli politiky, ekonomie a práva. Myšlenka, že téměř celá Evropa bude platit jednotnou měnou, byla ještě před třemi desítkami let nepředstavitelnou. Tradiční měnová suverenita států ohledně své měnové politiky se přesune na orgány Společenství. Do budoucna ECB společně s národními bankami států eurozóny bude cílem péče o cenovou stabilitu společné měny v eurozóně. ČNB ztratí svou výlučnou pravomoc v rozhodování měnových otázek, kterou z velké části přesune na orgány EU.

Přijetí společné evropské měny a její zakotvení ve Smlouvě o EU lze do jisté míry chápat jako završení integrační ekonomické tendence, která urychluje rovněž integraci politickou. Měnová integrace logicky navazuje na vytvoření společného vnitřního trhu v EU, který charakterizují čtyři základní svobody, a to volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu.

Proces přijetí eura však nelze chápat jen jako politické rozhodnutí o tom, zda je ten který stát připraven euro přijmout. Jde o velice složitý a zdoluhavý proces, ve kterém bude detailně zkoumáno, zdali stát, který se chystá do eurozóny vstoupit, splňuje všechny zákonem stanovená makroekonomická kritéria, která pro přijetí eura musí bezpodmínečně splnit.

V současné době (leden 2010) se jeví veškeré předem stanovené termíny, kdy by měla Česká republika vstoupit do eurozóny, jako velmi nepravděpodobné zejména s ohledem na neuspokojivý stav veřejných financí a na potřebu nutných reforem¹.

Právní problematika přijetí společné evropské měny v České republice a zejména právní aspekty k ní se vztahující představuje zajímavý a náročný výzkumný potenciál, který umožňuje více porozumět tomuto procesu v rámci evropské integrace.

---

¹ Např. reforma veřejných financí v oblasti důchodového a sociálního systému

1.2 Cíle práce

Tato diplomová práce se bude zabývat popisem právních aspektů přistoupení k měnové unii, a to jednak obecně pro kterýkoliv členský stát Evropské unie hodlající vstoupit do eurozóny a zejména pak specifické právní aspekty vstupu pro Českou republiku, členského státu Evropské unie. Práce bude rovněž shrnovat poznatky jiných členských států a jejich strategií pro přijetí eura. Autor rovněž nebude opomíjet poznatky v odlišném pojetí vztahů států, které jsou sice „starými“ členskými státy Evropské unie (např. Velká Británie, Švédsko, Dánsko), k přijetí společné evropské měny.

Rovina zkoumání se nebude omezovat pouze na procesy vnitrostátní, ale bude se zabývat také procesy na úrovni Evropské unie. Předložená práce vychází ze zájmu autora o problematiku o právní aspekty přijetí společné evropské měny, a proto je největší důraz kladen právě na právní zakotvení přijetí společné evropské měny v právním řádu komunitárního práva a jejího právního rámce. Nicméně nelze tento pohled na danou problematiku eliminovat pouze na právní aspekty a je důležité vysvětlit dané téma v širší perspektivě obsahující také politicko-ekonomické aspekty, které jsou její nedílnou součástí. Ta představuje makroekonomické faktory, které s procesem ekonomické integrace bezprostředně souvisí. Účelem však není detailní ekonomická analýza ekonomických teoretických přístupů, ale jejich projev v právním prostředí. Rovněž nelze opominout právně-politický pohled, jelikož, jak bude popsáno, bude právě rozhodnutí o přijetí eura spočívat na politickém rozhodnutí.

Cílem práce je tedy porozumět právním podmínkám vstupu do eurozóny konkrétního členského státu – České republiky. Poukázat na zajímavou právní problematiku a pokusit se obsáhnout z právního pohledu charakteristická specifika přijetí společné evropské měny.

1.3 Metodologie

Tato práce se bude snažit přistupovat ke zvolenému tématu pomocí zásad empiricko-analytického přístupu a formou právní interpretace vybraných právních textů. A v jeho rámci bude provádět více či méně detailní popis zkoumaných prvků s ohledem na jeho relevanci ke zkoumanému tématu.

Text diplomové práce bude rozdělen do šesti kapitol, které na sebe logicky navazují a budou se snažit podat komplexní pohled na danou problematiku. V první části bude vymezen cíl práce a její metodologie. Ve druhé části budou shrnuty zkušenosti vybraných států eurozóny s přijetím eura. Dále bude věnován prostor ekonomické a měnové integraci s ohledem zejména na právní kritéria, která musí být splněna. Čtvrtá část se bude věnovat modelovým strategiím pro přijetí eura, také ve vztahu k ČR. Pátá část se bude zabývat českou legislativou v souvislosti s přijetím společné evropské měny. Poslední část shrne nejvýznamnější body a odpoví na vybrané hypotézy.

Na základě výše uvedených cílů budou stanoveny následující hypotézy:

1. Při splnění všech kritérií bude Česká republika povinna přijmout společnou evropskou měnu.
2. Přijetí společné evropské měny je výsostně politické rozhodnutí
3. Otázka setrvání v evropské měnové unii za předpokladu, že Česká republika po vstupu do HMU nebude kritéria splňovat.

Literatura, která se zabývá problematikou eura a ze které autor vychází, je velké množství. Při detailnějším studiu literatury však lze dospět k závěru, že většina dostupné literatury se zabývá spíše ekonomickým pojetím (zejména náklady a přínosy vstupu, charakteristika ekonomických kritérií atd.) nebo víceméně politickovědně zaměřená. Odborná právní literatura na tomto poli téměř absentuje. Pokud jde o zdroje, z nichž autor vychází, literatura zahrnuje jak primární tak sekundární zdroje. Mezi primární zdroje autor řadí dokumenty primárního a sekundárního práva ES. Z pohledu primárních zdrojů autor pracuje se Smlouvou o ES, která tvoří základ jak současné HMU, tak vymezuje kritéria pro přijetí společné evropské měny. Mezi prameny sekundárního práva je dobré neopominout nařízení Rady, o kterých bude v práci pojednáno. Dalšími důležitými zdroji jsou monografie, sborníky a články.

2. EUROZÓNA A ČLENSKÉ STÁTY

2.1 Obecná charakteristika

Je naprosto zřejmé, že původní oficiálně vyhlášené datum přijetí eura v ČR v roce 2010 není reálně uskutečnitelné. Přispěla k tomu nejen prohlášení oficiálních míst, vlády i ČNB, zejména však problém veřejných financí.

Podle průzkumů veřejného mínění² nepatří Češi mezi nejhorlivější zastánce jednotné evropské měny, což dle mého názoru může mít nemalý vliv na přijetí nebo nepřijetí eura po splnění všech stanovených kritérií. Z tohoto důvodu nelze opomíjet relevantní názory obyvatelstva, které mohou cestu k euru zablokovat, jako se tomu stalo ve Švédsku, které bez výhrady plnilo kritéria konvergence, nicméně Švédové v referendu přijetí eura odmítli³. Také Dánsko⁴ v samotném referendu jeho občané nepatrnou většinou 53,1 procenta voličů vstup do eurozóny odmítli. Výsledek se obecně interpretuje tak, že ne v referendu nebyla ani tak hlasem proti neochotě vzdát se dánské koruny a nahradit ji eurem, ale spíše hlas *ne* proti dalšímu prohlubování evropské integrace. Dánové se také obávali, že vstup do eurozóny bude znamenat počátek procesu vedoucího k možné ztrátě dánské suverenity.

Ze současných 27 členských států EU euro zavedlo již 16 států (Belgie, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Kypr, Lucembursko, Malta, Německo, Nizozemsko, Portugalsko, Rakousko, Řecko, Slovensko, Slovinsko, Španělsko), včetně posledního státu Slovenska, které se k nim připojilo 1.1.2009. Tato skupina není jednotná. Michal Tomášek naznačuje možné rozdělení do tří podskupin.⁵

Do první skupiny patří Dánsko a Velká Británie. Tyto státy si nepřijetí eura vyhradily již na počátku vytváření měnové integrace v době, kdy se pravidla pro společnou integraci teprve sjednávala. Stalo se tak při podpisu Smlouvy o Evropské unii 7.2.1992 v Maastrichtu, kdy si Velká Británie

---

² EUROBAROMETR 72 : VEŘEJNÉ MÍNĚNÍ V ZEMÍCH EVROPSKÉ UNIE, Podzim 2009. http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb72/eb72_cz_cz_nat.pdf, s 36 [cit. 23.2.2010]

³ Euroskop. <http://www.euroskop.cz/403/sekce/svedsko-v-evropske-unii/>. [cit. 23.2.2010]

⁴ srov. MARCUSSEN, M. „*EMU: A Danish Delight and Dilema.*“ in DYSSON, K. *European States and Euro.* s 120-144

⁵ TOMÁŠEK, M. *Dvoji měna – možná cesta pro ČR? Právní aspekt.* In: PEČINKOVÁ, I. *Euro versus koruna : rizika a přínosy jednotné evropské měny pro ČR.* Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2008. s 43

vyhradila na základě Dodatkového protokolu o určitých ustanoveních týkajících se Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku⁶, že se na ni nevztahuje platnost ustanovení části Smlouvy o ES, týkajících se přechodu k měnové unii a zavedení společné měny. Tedy na základě principu „opt-out“ optovala, že zůstane vně měnové unie.

Také Dánsko v dodatkovém protokolu o určitých ustanoveních týkajících se Dánska si vymínilo, že oznámí svůj postoj k měnové unii do zahájení její třetí etapy s tím, že pokud tak neučiní, nebude se na ně hledět jako na stát účastnící se této třetí etapy.⁷

Oba státy (Velká Británie a Dánsko) si sjednali tuto výjimku ještě před tím, než ustanovení Smlouvy o ES nabylo účinnosti.⁸ Přičemž Dánsko ji vytěžilo po neúspěšné ratifikaci tohoto dokumentu.⁹

Problém může nastat v situaci, jestli stát, který vstoupil do EU po účinnosti Smlouvy o EU (účinnost dnem 1.11.1993), může požadovat výjimku ve třetí etapě hospodářské a měnové unie. Obecně pro *aquis communitaire* platí, že každý stát, který se stává členem EU, je povinen přijmout právní řád ES jako celek a je vázán normami, které se staly součástí práva ES ještě před jeho přistoupením.¹⁰ Z toho plyne, že všechny státy, které vstoupí do EU po nabytí

---

⁶ Protokol o některých ustanoveních týkajících se Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku v čl. 1 stanoví, že „Pokud Spojené království Radě neoznámí, že má v úmyslu přijmout euro, není povinno tak učinit“ a dle čl. 3 „Spojené království si ponechá své pravomoci v oblasti měnové politiky podle svého vnitrostátního práva.“

⁷ Protokol o některých ustanoveních týkajících se Dánska stanoví v čl. 1 protokolu, že „Vzhledem k oznámení podanému Radě dánskou vládou dne 3. listopadu 1993 se na Dánsko vztahuje výjimka. Na základě této výjimky se na Dánsko použijí všechny články a ustanovení Smluv a statutu ESCB a ECB zmiňující výjimku“ a v čl. 2 dodává, že „Postup uvedený v článku 140 Smlouvy o fungování Evropské unie umožňující zrušení výjimky může být zahájen jen na žádost Dánska.“

⁸ Tento postup lze chápat jako promítnutí *zásady flexibility*, jejíž institut byl zaveden Amsterodamskou smlouvou z roku 1997. Terminologicky se jedná o „užší spolupráci“ („verstärkte Zusammenarbeit“, „closer cooperation“ ve znění Amsterodamské smlouvy a „enhanced cooperation“ ve znění Niceské smlouvy). Tento institut připouští, aby skupina členských států, která si přeje uskutečňovat užší spolupráci v určité oblasti, použila intenzivnější integraci k dosažení vytčeného cíle. Co je však významnější – státy, které se nepřejí této užší integrace účastnit, nejsou povinny se této spolupráce účastnit. Přitom nezúčastněné státy nebudou blokovat tuto specifickou formu integrace.

⁹ FIALA, P., PITROVÁ, M.: *Evropská unie*, Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. s 523.

¹⁰ Interpretací článku 2 odst. 2 Ústavy ČR můžeme dojít k tomu, že ČR je vázána mezinárodním právem, tj. mezinárodními smlouvami a mezinárodním obyčejem. A jelikož Smlouvy o ES a EU jsou mezinárodními smlouvami, vyplývá z článku Ústavy jejich závaznost.

účinnosti smlouvy o EU, musí přijmout evropský právní řád v jeho celistvosti a pokud jde specificky o euro, euro zavést nejen mohou, ale také musejí.

Z výše nastíněné problematiky může vzejít situace, kdy stát který vstoupil do EU po účinnosti Smlouvy o EU a splnil příslušné podmínky – což může být příklad ČR – přesto nechce vstoupit do měnové unie a zavést společnou měnu. Dovedeme-li tuto úvahu do důsledku, mohlo by to znamenat, že takový stát neplní závazky vyplývající z primárního práva a takový stát by mohl být zažalován u Evropského soudního dvora pro porušení Smlouvy nebo pro nečinnost (článek 232 a článek 233). Řešením by do jisté míry mohl být příklad Švédska, které do EU vstoupilo v roce 1995 a Švédové demonstrovali neochotu vstoupit do měnové unie v referendu 14.9.2003, ve kterém se většina obyvatel vyslovila proti integraci v třetí etapě hospodářské a měnové unii a proti zavedení eura. Celková situace se řeší tak, že Švédsko plní většinu potřebných kritérií pro zavedení eura, ale schválně nesplňuje jedno důležité kritérium, a to kritérium vstupu do mechanismu směných kurzů (ERM). Jelikož Švédsko nesplňuje podmínku povinné dvouleté účasti v tomto systému, tvoří skupinu států nezúčastněných v procesu měnové *integrace sui generis*.¹¹

Pokud jde o třetí skupinu států s výjimkou, lze do ní obecně zahrnout všechny nové členské státy, nicméně ani všechny tyto státy nejsou srovnatelné. Na jedné straně můžeme uvažovat o postoji obyvatelstva k přijetí eura, který je vesměs kladný. To, co však nové členy rozděluje, je vztah k mechanismu směných kurzů. Členy tohoto mechanismu nejsou doposud Česko, Maďarsko, Polsko a nejmladší členové EU – Rumunsko a Bulharsko. Všichni ostatní do ERM II postupně do roku 2004 vstupovali. Pro nové členské země EU platilo při jednáních o přistoupení totéž, co pro Finsko, Rakousko a Švédsko, a sice to, že musely přijmout i tu část právního řádu ES, která se vztahovala k zavedení jednotné měny. Během jednání požadovali orgány EU úplné splnění komunitárního práva, přičemž bylo nově vstupujícím státům povoleno dočasné přechodné období, a nikoliv trvalé výjimky. K tomuto je nutné poznamenat, že

---

¹¹ Tomášek, M. *Dvojí měna – možná cesta pro ČR? Právní aspekt*. In: PEČINKOVÁ, I. *Euro versus koruna : rizika a přínosy jednotné evropské měny pro ČR*. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2008. s 43

žádné přechodné období se nevztahovalo k otázce měnové unie a k zavedení jednotné měny¹².

Naproti některým názorům, že přijetí eura je jen a pouze politická otázka, mám za to, že z právního hlediska je naprosto jednoznačné, že okamžikem, kdy Česká republika splní všechny podmínky zavedení společné evropské měny (ve smyslu ustanovení článků 104-121 Smlouvy o ES), euro přijmout bude muset.

Pro případ možného odmítavého stanoviska vyjádřeného v referendu k přijetí eura v České republice, kterému by předcházela právní úprava o takovém referendu, bude přicházet v úvahu švédský model.

K odmítnutí eura se vyjadřuje více autorů. K volbě ponechat si vlastní měnu se vyjadřuje i Ondřej Krutílek¹³, který zdůrazňuje, že zásadní jsou podmínky stanovené v tzv. přístupové smlouvě. Jednoduše řečeno jde o to, že přístupová smlouva se stává *de iure* částí primárního práva EU. V tomto směru lze primární právo charakterizovat určitou „jednosměrností“, zejména pokud jde o jeho revizi, která je velmi komplikovaná. Doposud žádný stát se o revizi primárního práva v otázce podmínek stanovených primárním právem nepokusil a, i kdyby ano, s ohledem na současný počet členů, by procedura revize byla nadměru komplikovaná. Změnu přístupu nezavádí nově ani tzv. Lisabonská smlouva, která mimo jiné zavedla institut vystoupení z Unie.

2.2 Zkušenosti vybraných členů měnové unie se zavedením eura

Nyní bych se chtěl alespoň krátce soustředit na několik vybraných zemí, které euro přijali v nedávné době, a poukázat na zajímavé skutečnosti a upozornit na problémy a překážky, se kterými se tyto státy potýkaly. Jejich cenné zkušenosti mohou napomoci lepšímu postupu při zavádění společné evropské měny v České republice. V této souvislosti není příliš vhodné se

---

¹² TOMÁŠEK, M. *Dvojitá měna – možná cesta pro ČR? Právní aspekt*. In: PEČINKOVÁ, I. *Euro versus koruna : rizika a přínosy jednotné evropské měny pro ČR*. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2008. s 43

¹³ Krutílek, O. „Může ČR odmítnout euro“. In: PEČINKOVÁ, I. *Euro versus koruna : rizika a přínosy jednotné evropské měny pro ČR*. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2008. s 178-184

zaobírat zkušenostmi zemí, které vstoupily do eurozóny již v roce 1999 – tedy de facto jejími zakládajícími členy¹⁴ a které v tomto ohledu měli do určité míry jiné překážky a problémy týkající se podmínek vstupu, ale přínosnější bude podívat se na situaci zemí, které vstoupili do eurozóny docela nedávno. Těmito novými členy eurozóny jsou Řecko (1.1.2001), Slovinsko (1.1.2007), Kypr, Malta (1.1.2008) a Slovensko (1.1.2009). S ohledem na geografickou, kulturní, ale hlavně legislativní a ekonomickou blízkost bude jevit jako nejvýznamnější právě zkušenost Slovenska.

2.3 Slovensko

Podíváme-li se na nejrůznější průzkumy veřejného mínění a mnohé články¹⁵, zjistíme, že Slováci jsou rok po přijetí eura se společnou měnou spokojeni a jsou na ni patřičně hrdí. Ukazuje se, že až osm z deseti Slováků hodnotí pozitivně přijetí eura. Co však vedlo k tomuto pozitivnímu vnímání?

Snahu Slovenska co nejdříve vstoupit do eurozóny lze vysledovat již v roce 2002 s plánem přijmout euro do roku 2006.¹⁶ Vstup do ERM II¹⁷ realizovalo Slovensko až 28.11.2005. Jelikož jednou z podmínek přijetí eura (blíže popsáno dále) je setrvání v mechanismu směných kurzů nejméně po dobu dvou let, takto stanovený cíl se jevil v polovině roku 2005 jako nereálný, a proto byl v Národním plánu na zavedení eura na Slovensku stanoven pozdější termín 1.1.2009. Tento dokument, podobně jako plán zavedení eura v ČR, stanovil jednotlivé kroky pro bezproblémové přijetí a zavedení eura. Slovensko

---

¹⁴ Dne 1. ledna 1999 jedenáct zemí Evropské unie vstoupilo do třetí fáze EMU. Byly to tyto státy: Belgie, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Lucembursko, Německo, Nizozemsko, Portugalsko, Rakousko a Španělsko.

¹⁵ „Slováci jsou rok po přijetí eura spokojeni a hrdí. Spojují s ním ale citelné zvýšení cen“. Ihned.cz. Dostupné na

„<http://zahranicni.ihned.cz/c1-39395420-slovaci-jsou-rok-po-prijeti-eura-spokojeni-a-hrdi-spojui-s-nim-ale-citelne-zvyseni-cen>. [cit. 13.1.2010]

¹⁶ „Vláda zároveň uskutoční všetky potrebné opatrenia, aby Slovensko v prípade priaznivého vonkajšieho ekonomického prostredia plnilo podmienky pre vstup do EMÚ do roku 2006“. Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky. Dostupné na <http://www-8.vlada.gov.sk/index.php?ID=918>. [cit. 13.1.2010]

¹⁷ Je zajímavé, že centrální parita se v období, kdy se Slovensko účastnilo v ERM II, nebyla fixní, ale pohybovala se na začátku od 38,4550 k EUR a ke konci 30,1260 k EUR, což byl pak i konečný přepočítací koeficient. HELÍSEK, M. a kol. *Vstup ČR do eurozóny, ERM II a kurzové konvergenční kritérium*. Praha : Vysoká škola finanční a správní, 2007.

si vybralo strategii tzv. velkého třesku, tedy euro bude zavedeno v hotovostní a bezhotovostní formě najednou od 1.1.2009.

Důležitým okamžikem bylo schválení zákona č. 659/2007 Z.z. o zavedení meny euro v SR (tzv. Generální zákon), který nabyl účinnosti 1.1.2008 a pro některé ustanovení až 1.1.2009. S podobným postupem (rozdílnou dobou účinnosti) počítá i návrh českého Obecného zákona. Jen ve zkratce uvádím, že slovenský generální zákon obsahuje např. pravidla pro duální označování cen, přepočít SKK na EUR, důležitá pravidla pro dohled nad průběhem zavádění společné evropské měny.

Začátkem roku 2008 se začalo ukazovat, že Slovensko plní konvergenční kritéria dle konvergenčních zpráv ECB a Komise, a 5.4.2008 podalo Slovensko oficiální žádost o vstup do eurozóny. V květnu 2008 doporučila Evropská komise (tj. podala návrh na zrušení výjimky) přijmout euro k 1.1.2009. Komise pak navrhla ECOFINu (Rada ministrů pro hospodářské a finanční záležitosti), aby doporučila vstup Slovenska do eurozóny k výše uvedenému datu.¹⁸ Rada EU dne 8.7.2008 zrušila výjimku a stanovila konverzní kurz k euru (30,1260 Sk). S tímto datem byla spojena povinnost duálního označování cen, která trvala do konce roku 2009. Slovensko se tak od 1.1.2009 (tzv. „den €“) stalo v pořadí již 16. členem eurozóny.

Na jednu stranu lze říci, že Slovensko si vybralo nejvhodnější okamžik vstupu do eurozóny. Provedlo důležité strukturální reformy v oblasti veřejných financí (daňová reforma – rovná daň, jednoduchý daňový systém; reforma zdravotnictví, sociálního a důchodového systému, vzdělávání a veřejné správy) a nelze opomenout skutečnost, že Slovensko využilo pro reformy období hospodářského růstu, které negativní dopady zmírnilo. Přejít na novou měnu proběhl hladce bez vážnějších problémů. Zpětně lze říct, že Slovensko si vybralo velmi dobrý okamžik pro přijetí eura, což se nyní projevuje ve větší stabilitě kurzu a vyšším ratingu.

---

¹⁸ Euromena.sk. Dostupný na: <http://www.euromena.sk/harmonogram-zavedenia-eura/9350s>. [cit. 16.1.2010]

2.4 Slovinsko

Proces příprav na zavedení eura je ve Slovinsku v mnoha ohledech pozoruhodný. Vlastní započal více než 5 let před vlastním vstupem Slovinska do eurozóny, což znamená výrazně před tím, než Slovinsko vůbec vstoupilo do Evropské Unie. Známým heslem slovinských představitelů bylo „neotálet a bez velkých odkladů po vlastním vstupu do EU vstoupit i do eurozóny“

Slovinsko bylo první zemí, která si pro zavedení eura zvolila strategii „velkého třesku“, která se nejen osvědčila, ale stala se i modelem pro země zavádějící euro později.¹⁹ Vlastní plán zavedení nové měny byl výsledkem intenzivní a úspěšné spolupráce Ministerstva financí, Centrální banky a Slovinské bankovní asociace, která sdružuje 20 bank působících na domácím trhu.

Dne 28. června 2004, tedy krátce po vstupu do Evropské unie, se Slovinsko zapojilo do systému měnových kurzů ERM II, čímž začalo usilovat o plnění jednoho z maastrichtských kritérií. A během velmi krátké doby Slovinsko velmi úspěšně dokázalo splnit veškerá kritéria, která jsou podmínkou přijetí společné evropské měny.²⁰

Zavedení eura ve Slovinsku je obecně hodnoceno jako ukázkový příklad dobře zvládnutého přechodu na novou měnu.

2.5 Řecko

Řecko bylo jedním ze zakládajících eurozóny, ale protože nebylo schopno plnit konvergenční kritéria, bylo orgány EU odmítnuto. Jeho zpoždění za ostatními členy je relativně malé (pouze dva roky), a proto do jisté míry bychom mohli o Řecku mluvit jako o jednom ze států, které společnou evropskou měnu přijalo mezi prvními. O tom nebude pochyb. Nicméně důležitější otázkou je neplnění konvergenčních kritérií. Řecko ještě v roce

¹⁹ RETTMAN, A. *Small EU states rush to join single currency*. 13. 2. 2007. Dostupný na: <http://euobserver.com/?aid=23488>. [cit. 15.2.2010]

²⁰ Konvergenční zpráva Evropské komise o Slovinsku COM 2006(224). Dostupná na: http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/publication485_en.pdf, Konvergenční zpráva Evropské centrální banky Dostupná na: <http://www.ecb.int/pub/pdf/conrep/cr2006en.pdf>. [cit. 15.2.2010]

1999 nesplnilo ani jedno z konvergenčních kritérií. Do roku 2001 Řecko dokázalo splnit všechna kritéria až na jedno – kritérium veřejného dluhu, u kterého byly zaznamenány pouze minimální změny k lepšímu.²¹

Co však z dnešního pohledu na Řecké potíže zejména v oblasti schodku HDP²² důležité připomenout je to, že Evropská komise a Rada ve složení hlav států a vlád, tj. politické složení na vrcholné úrovni, reagovaly vydáním konvergenčních zpráv, které konstatovaly, že Řecko splňuje nezbytné podmínky a je způsobilé vstoupit do HMU a doporučily Radě ECOFIN jeho přijetí.

Tento „dvojí metr“, který orgány EU použily, aby byla splněna podmínka veřejného dluhu, je přinejmenším překvapivý. Stejný nebo hodně podobný postup zaujala Komise a Rada již o dva roky dříve při hodnocení plnění fiskálních kritérií Belgie a Itálie. V této souvislosti se také domnívám, že, pokud orgány EU doporučili přijetí Řecka a následně Řecko do eurozóny vstoupilo, nesou na svých bedrech plnou tíhu odpovědnosti za tato rozhodnutí a není na místě pomýšlet na vystoupení Řecka z eurozóny v případě, že bude projekt společné evropské měny ohrožen, a to právě proto, že tyto problémy se daly s jistou mírou pravděpodobnosti předvídat. Na druhou stranu by se tato odpovědnost mohla jevit příliš přísná, pokud vezmeme v úvahu, že Řecko své statistiky do jisté míry „vylepšovalo“^{23 24}, ale je nutno brát v potaz, že jsou to právě orgány EU (zejména Komise, která má v tomto ohledu významné pravomoci), které mají konečné slovo.²⁵

---

²¹ Convergence Report 2000. Dostupný na: <http://www.ecb.int/pub/pdf/conrep/cr2000en.pdf>. s 16-38 [cit. 11.1.2010]

²² POP, V. *Greek deficit 'endangers' euro, EU commission says*. Dostupný na: <http://euobserver.com/?aid=29328>. [cit. 28.2.2010]

²³ V roce 2004 bylo provedeno Eurostatem šetření a bylo zjištěno, že v období 1997-2003 bylo manipulováno s údaji. Eurostat. „REPORT BY EUROSTAT ON THE REVISION OF THE GREEK GOVERNMENT DEFICIT AND DEBT FIGURES“. Dostupný na: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_PUBLIC/GREECE/EN/GREECE-EN.PDF [cit. 17.1.2010]

²⁴ Zmanipulování statistik je z právního pohledu porušení povinnosti vyplývající ze Smlouvy o ES, a proto Komise zahájila s Řeckem řízení pro porušení smlouvy dle článku 226 Smlouvy o ES. Čl. 226 uvádí, že Komise může následně předložit věc Soudnímu dvoru. To se však z rozličných důvodů nestalo.

²⁵ WILLIS, A. *Greece facing strict surveillance from Brussels*. Dostupný na: <http://euobserver.com/?aid=29400>. [cit. 4.2.2010]

2.6 Shrnutí

V této části byl naznačen vývoj vstupu do měnové unie. Nyní se Česká republika nachází v mezidobí tzv. dočasné odkládací podmínky. Byly naznačeny postupy zavádění eura, kterými se bude Česká republika inspirovat, a také způsob, kterému je lépe se vyvarovat. Ze současné situace evidentně vyplývá, že podobný postup zavádění eura, jak tomu bylo v případě Řecka, se budou snažit orgány Unie vyvarovat. Jaké tedy z výše zmíněného vyplývá ponaučení pro Českou republiku eventuálně pro nové členské země EU? Jak velkou váhu mají nové členské země přikládat riziku, že předčasné zavedení eura, dříve, než dosáhnou dostatečného pokroku ve strukturálních reformách, bude pro ně velmi nákladné?

3. EKONOMICKÁ A MĚNOVÁ INTEGRACE

Na pomyslnou špičku jakékoliv integrace více států můžeme postavit integraci politickou a na její předstupeň zařadit právě integraci ekonomickou a měnovou.²⁶ Přínos integračních systémů lze často zdůvodňovat tzv. komparativními výhodami (tj. výhodami pro všechny zúčastněné státy)²⁷. Jaké jsou však konkrétní přínosy a náklady takové integrace?

3.1 Náklady a přínosy měnové unie

Na vstup státu do měnové unie je nutné pohlížet také pohledem přínosů a nákladů spojených s touto integrací. Na tomto místě se můžeme ptát, co České republice přinese členství v měnové unii a jaké budou vynaložené náklady? I když cílem této práce není jejich analýza, pokládám za potřebné pro lepší pochopení samotné integrace alespoň krátce se o některých zmínit, a to přinejmenším proto, že okamžik, kdy přínosy s přijetím společné měny převáží nad náklady s tímto krokem spojenými, lze definovat jako vhodný okamžik vstupu.²⁸ Náklady a přínosy souvisí do značné míry s ekonomickými charakteristikami, a to u nákladů zejména s makroekonomickými a přínosy se zavedením společné evropské měny lze spíše hledat v rovině mikroekonomické.

Přínosy a náklady lze členit do několika kategorií.²⁹ Studie vlivu zavedení eura na ekonomiku ČR zpracovanou pro Ministerstvo financí člení jednotlivé přínosy a náklady podle toho, zda jsou bezprostředně spojeny se zavedením eura (přímé dopady) nebo se v ekonomice projevují až zprostředkovaně působením přímých dopadů a ekonomiku ovlivňují až ve střednědobém či dlouhodobém horizontu (nepřímé dopady). Obě skupiny mohou být dále rozděleny na jednorázové nebo trvalé dopady a také na

---

²⁶ BAKEŠ, M. a kol. *Finanční právo*. 3. aktualizované vydání. Praha : C. H. Beck, 2006. s 514

²⁷ Teorii komparativních výhod rozpracoval ve svých dílech David Ricardo, významný anglický ekonom.

²⁸ Česká republika doposud nemá konkretizovaný termín vstupu do eurozóny.

²⁹ LACINA, L. a kol. Studie vlivu zavedení eura na ekonomiku ČR. 2. Upravené vydání. Bučovice : Martin Stříž, 2008, s 5

dopady, které se projeví v přípravném období, v okamžiku zavedení eura a které až ve střednědobém či dlouhodobém horizontu.

Pro názornost rozdělení přínosů a nákladů uvádím v následující tabulce.

Tab. 1. Náklady a přínosy vstupu do měnové unie

	PŘÍMÉ DOPADY		NEPŘÍMÉ DOPADY
Přínosy	Omezení kurzového rizika (trvalé a okamžité) Snížení transakčních nákladů (trvalé a okamžité) Nižší náklady na obstarání kapitálu (trvalé, střednědobý horizont) Vyšší transparentnost cen (trvalé, střednědobý horizont)	přínosy	Růst zahraničního obchodu (trvalé, střednědobý horizont) Příliv zahraničních investic (trvalé, střednědobý horizont) Stabilizace veřejných financí (trvalé, střednědobý horizont)
náklady	Ztráta autonomní měnové politiky a ztráta kurzové politiky Bezprostřední růst cenové hladiny (jednorázové, okamžité) Administrativní a technické náklady přechodu na euro (jednorázové okamžité)	náklady	Dlouhodobý růst cenové hladiny (trvalé, okamžité)

Zdroj: Studie vlivu zavedení eura na ekonomiku ČR

3.2 Náklady spojené se členstvím v měnové unii

Mezi přímé náklady se řadí takové negativní dopady na ekonomiku zavádějící euro, které jsou bezprostředně vyvolány jejím přijetím. Nejčastější zmiňované dopady jsou následující: ztráta autonomní měnové politiky, ztráta kurzové politiky a bezprostřední růst cenové hladiny. Někdy se k těmto připojuje také administrativní a technické náklady spojené s přechodem na jednotnou evropskou měnu a specifické náklady bankovního sektoru.

- **Ztráta samostatné měnové politiky** – Se zánikem české koruny zanikne pravomoc ČNB provádět samostatnou měnovou politiku³⁰, což se může jevit jako ochuzení nástrojů stabilizační politiky státu v makroekonomických otázkách.³¹ Různé studie ukazují, že negativní dopad na ztrátu autonomie v oblasti měnové politiky jsou minimální.³² Na druhé straně je třeba si uvědomit, že vysoká obchodní otevřenost v prostředí volného pohybu kapitálu již dnes představuje výrazné omezení autonomního rozhodování o domácích úrokových sazbách.
- **Ztráta dezinflační role kurzu** – Po zániku kurzu bude k vyrovnávání cenových hladin s vyspělými ekonomikami EU docházet pouze prostřednictvím cenového růstu. S rostoucí vyspělostí české ekonomiky však tento efekt slábne a rozložen bude do delšího časového období.
- **Nárůst cenové hladiny** – se zavedením eura v ČR je spojena dlouhodobá obava občanů z jednorázového zvýšení cenové hladiny³³. Tato úvaha vychází z toho, že Česká republika patří mezi země, jejichž cenová hladina je podhodnocena relativně k dosažené ekonomické úrovni.³⁴ K vyrovnání cenových hladin v kandidátských zemích a současných vyspělých členských ekonomik eurozóny dochází v současné době dvěma kanály.³⁵ Prvním z nich je domácí inflace v dohánějící ekonomice v porovnání s ekonomikou doháněnou (tzv. inflační diferenciál) a druhý umožňuje proces cenového sblížení formou zhodnocování nominálního měnového kurzu. Jak již bylo uvedeno, měnový kurz přijetím eura zanikne a s ním současně i možnost využití

---

³⁰ Blíže popsáno v kapitole 5.8 o novém zákoně o ČNB

³¹ Např. – zjednodušeně řečeno – snížením úrokových sazeb ČNB podporuje ekonomický růst tím, že sníží náklady na obstarání kapitálu potřebného k financování investic a současně podporuje spotřebu. Po přijetí eura bude ČR nucena akceptovat kurzovou a měnovou politiku ECB.

³² LACINA, L. a kol. *Studie vlivu zavedení eura na ekonomiku ČR*. 2. Upravené vydání. Bučovice : Martin Stříž, 2008. s 152

³³ Dvě třetiny občanů věří, že přijetím eura dojde ke zvýšení cen. In „Introduction of the euro in the new Member States : Analytical Report“ 2008, http://ec.europa.eu/economy_finance/pdf/2008/euro_related/fleb237_analytical_en.pdf. [cit. 28. 1.2010]. s 49

³⁴ Podrobněji LACINA, L. a kol. *Měnová integrace : náklady a přínosy členství v měnové unii*. Praha : C. H. BECK, 2007. s 3-66

³⁵ LACINA, L. a kol. *Studie vlivu zavedení eura na ekonomiku ČR*. 2. Upravené vydání. Bučovice : Martin Stříž, 2008. s 16

tohoto nástroje ke sblížení cenových hladin.³⁶ To se projeví v posílení druhého kanálu, vyšší inflací u nás než v eurozóně. Ekonomové se domnívají, že tato inflace nebude pro Českou republiku škodlivá, neboť její základ „pramení převážně z procesu dohánění ekonomické úrovně“³⁷ a historie (2002) ukazuje, že zavádění eura v 12 členských státech nebylo spojeno s dramatickým růstem cenové hladiny. Totéž však nelze říct o vnímání růstu cenové hladiny.³⁸

- **Administrativní a technické náklady přechodu na euro** – tyto náklady souvisí jak se soukromým tak s veřejným sektorem. Tyto náklady budou představovat okamžité a jednorázové náklady.³⁹ Bude nutné, aby se přizpůsobila celá řada nejrůznějších softwarů, formulářů, účetních operací, katalogů atd. na např. zdvojené ceny (zobrazení dvojí ceny).⁴⁰

3.3 Přínosy spojené se členstvím v měnové unii

Jako přínosy je nejčastěji v mikroekonomické rovině akcentováno: odstranění kurzového rizika, nižší transakční náklady, bezpečnější vypůjčování, růst zahraničního obchodu, příliv zahraničních investic a spíše z makroekonomického pohledu: stabilizace veřejných financí, jako náklady dlouhodobý růst cenové hladiny, zvýšená odolnost vůči externím šokům a integrovaný finanční trh.

- **Odstranění kurzového rizika**⁴¹ – Jednotná měna odstraňuje riziko obtížně odhadnutelných výkyvů měnového kurzu. Velká fluktuace měnového kurzu je nevýhodná pro proexportně zaměřené podniky.

---

³⁶ MLÁDENKOVÁ, I. *Měnová a finanční politika EU*. Brno : Masarykova univerzita, 2005. s 87-88

³⁷ LACINA, L. a kol. *Studie vlivu zavedení eura na ekonomiku ČR*. 2. Upravené vydání. Bučovice : Martin Stříž, 2008. s 19

³⁸ LACINA, L. a kol. *Studie vlivu zavedení eura na ekonomiku ČR*. 2. Upravené vydání. Bučovice : Martin Stříž, 2008. s 15

³⁹ Simon Sear tyto náklady detailně rozvádí do důsledků v oblasti podnikání, pro systémy informačních technologií a pro poskytovatele informačních služeb. In SEAR, Simon. *Euro : jak se vyrovnat s důsledky zavedení jednotné evropské měny*. Praha : Management Press, 1999. s 49-107

⁴⁰ Pro podnikatele se administrativní a technické náklady odhadují na cca 0,86% HDP

⁴¹ LACINA, L. a kol. *Měnová integrace : náklady a přínosy členství v měnové unii*. Praha : C. H. BECK, 2007. s 84-90

Pokud dojde přijetím eura k odstranění kurzového rizika – samozřejmě vůči euru – neutralizují se nemalé náklady na zajišťování kurzového rizika pomocí finančních produktů. Uspořené prostředky pak lze využít jinde.

- **Nižší transakční náklady** – přijetím eura budou eliminovány náklady, které vyvolává obchodní styk v jiné než domácí měně. Oblast transakčních nákladů je poněkud rozlehlá. Může obsahovat jak poplatky za vedení účtu v cizí měně, tak poplatky spojené s prováděním plateb za obstarávání zahraniční měny, atd. S odstraněním transakčních nákladů souvisí i pokles administrativních nákladů spočívajících v nutnosti firem obchodujících se zeměmi eurozóny vést účetnictví ve dvou měnách. Lacina⁴² uvádí zajímavý virtuální příklad, ve kterém se cestovatel vydal po Evropě v době, kdy ještě neexistovala eurozóna, a jeho úkolem bylo v každé zemi vyměnit určitou sumu peněz. Na konci cesty celková kumulovaná ztráta 48% z původní částky.
- **Bezpečnější vypůjčování** – s ohledem na to, že v eurozóně je dlouhodobě dosahováno nízké a stabilní inflace, znamená nízké a stabilní úrokové sazby. Čistě teoreticky si pak firmy mohou více a levněji vypůjčovat. Zvyšuje se jistota pro dlouhodobé investice.
- **Výhody mezinárodní měny** – obdobně jako v prvním bodě lze říct, že jelikož je euro relativně silnou měnou, kterou používají pro obchodování mnohé další státy. Firmy ve státech eurozóny tím v řadě případů získávají přístup na globální trhy, aniž by byly vystaveny kurzovému riziku.

Někdy jsou uváděny i přínosy v makroekonomické rovině, nicméně kvantifikovatelné výsledky jsou problematické, jelikož často souvisí spíše s politickou vůlí.

- **Udržitelné veřejné finance** – členství v EU zavazuje k dodržování pravidel Paktu stability a růstu, jehož smyslem je zabraňovat nadměrnému zadlužování vlád a tím chránit budoucí generace

---

⁴² LACINA, L. a kol. *Měnová integrace : náklady a přínosy členství v měnové unii*. Praha : C. H. BECK, 2007. s 74

daňových poplatníků. Tento přínos lze z právního pohledu spatřovat v ustanoveních Smlouvy o ES o postupu při nadměrném schodku (článek 104 an.) a Protokolu o postupu při nadměrném schodku. Tento „přínos“ můžeme v současné době pozorovat u Řecka, proti němuž Komise tento postup zvažuje.

3.4 Konvergenční program České republiky

Nařízením Rady 1466/97 (ve znění nařízení Rady č. 1055/2005) ukládá členským státům Evropské unie, které nejsou členy eurozóny, aby předkládaly své konvergenční programy. Samotné konvergenční programy jsou zpracovávány zeměmi, které nejsou členy eurozóny, v rámci procedury mnohostranného dohledu, jak vyplývá z článku 99 Smlouvy o ES. Konvergenční program je stanoven na předpokladech stanovených Evropskou komisí a vychází také z údajů státního rozpočtu. Konvergenční program, za jehož vypracování odpovídá v České republice Ministerstvo financí, je pravidelně aktualizován s ohledem na aktuální vývoj hospodářské situace.⁴³

Cílem zavedení konvergenčního programu je sledování a následné vyhodnocování pravidel ve fiskální oblasti, které rovněž slouží pro vyhodnocení, zda zvolená strategie umožňuje plnění konvergenčních kritérií.

3.5 Konvergenční kritéria a ČR⁴⁴

Snaha sledovat určitá makroekonomická kritéria se objevují již v Delorově zprávě⁴⁵ z roku 1988 a jisté náznaky vzniku potřeby ekonomické

---

⁴³ Jako poslední aktualizaci uvedme Přílohu k aktualizované verzi Konvergenčnímu programu ČR (listopad 2008), ve které jsou shrnuta opatření přijatá a rozpracovaná Českou republikou v reakci na zpomalující se hospodářský růst, nebo také Fiskální opatření České republiky v reakci na zhoršující se celosvětové ekonomické prostředí, v němž MF připravilo přehled vládou schválených fiskálních opatření, která mají napomoci tuzemskému hospodářství v situaci negativního externího šoku a současně zajistit udržitelnost veřejných financí.

⁴⁴ Konvergenční kritéria jsou často nazývána jako tzv. maastrichtská kritéria podle Maastrichtské smlouvy. V tomto ohledu je lze považovat za synonyma

⁴⁵ DĚDEK, O. *Historie evropské měnové integrace : od národních měn k euru*. Praha : C. H. BECK, 2008. s 111

sladěnosti najdeme již v Římských smlouvách.⁴⁶ Maastrichtská smlouva, přijatá v roce 1992, se zaměřila na sledování kritérií, které mají makroekonomický charakter. Ve středu ekonomické a monetaristické doktríny se nakonec prosadila koncepce, která vychází ze závěru, že měnovou unii mohou zakládat pouze země, které prokážou vysoký stupeň udržitelné konvergence a makroekonomické stability⁴⁷. Tyta kritéria se rovněž týkají nově přistupujících zemí do eurozóny a právě k tomuto účelu byly stanoveny vstupní kritéria, kterým uchazečská země buď vyhoví a bude se moci stát jedním ze členů eurozóny nebo jim nevyhoví a členem se nestane, ať již tento postup byl zamýšlen či nikoliv.

Správná volba těchto kritérií pro přijetí eura, jejich dodržování a jejich eventuálních vynucování se stala předmětem mnoha diskuzí a analýz. Jelikož hlavním cílem zavedení kritérií je zaručit, aby státy, které se účastní projektu společné měnové unie, vykazovaly co možná nejvyšší míru konvergence v hospodářské oblasti, což má za následek vytváření dostatečné ekonomické základny pro stabilitu měny – eura, bylo bezpodmínečně nutné vymezit určitá kritéria, podle kterých by se sblížování posuzovalo.

Konvergenční kritéria se již od samého začátku často stávají terčem kritiky, která naráží zejména na přehnanou rigiditu, která by mohla omezit měření konvergenčního procesu, a naopak interpretační neurčitost, který by vnášel subjektivismus do hodnotícího procesu. Rovněž byly vytýkány zbytečné duplicity, a to tak že plnění jednoho kritéria s vysokou pravděpodobností zaručovalo plnění jiného kritéria.⁴⁸ Z tábora zastánců teorie optimálních měnových oblastí⁴⁹ bývá kritizováno, že jsou naprosto opomíjena hlediska tzv. reálné konvergence. Reálná konvergence se většinou měří pomocí ukazatele

---

⁴⁶ Raymond, R. Sjednocení měny v Evropě. Praha : HZ Praha, 1995. 29-39

⁴⁷ DĚDEK, O. *Historie evropské měnové integrace : od národních měn k euru*. Praha : C. H. BECK, 2008. s 123

⁴⁸ DĚDEK, O. *Historie evropské měnové integrace : od národních měn k euru*. Praha : C. H. BECK, 2008. s 123

⁴⁹ Předmětem teorie optimální měnové oblasti je zkoumání podmínek, jejichž splnění umožňuje skupině dvou či více zemí vzdát se svých národních měn a ustavit měnovou unii. Ta se zabývá především zkoumáním alternativních mechanismů, které mohou nahradit výpadek kurzového nástroje poté, co se ekonomika stala členem měnové unie. V této souvislosti se často hovoří o tzv. testech či atributech optimální měnové oblasti, které umožňují začlenit se do integračního uskupení fungujícího s jednou měnou a s jednou měnovou politikou. (podrobněji: Mario I. Bléjer, David W. Cheney. *Optimum Currency Areas : New Analytical and Policy Developements*. IMF: 1997, 17 an. nebo *Macroeconomics*, Roger A. Arnold, s. 415)

hrubého domácího produktu na obyvatele přepočteného podle parity kupní síly a pomocí dalších ukazatelů jako jsou např. hodnocení vyspělostí finančních trhů.

Kritéria reálné konvergence nelze zaměňovat s kritérii nominálními. Kritéria reálné konvergence nejsou totiž zákonným předpokladem vstupu do eurozóny. Na druhou stranu kritéria reálné konvergence nejsou bez významu. Nejen odborníci jsou si vědomi jejich důležitosti, a proto se každoročně vypracovávají a vyhodnocují kritéria sladění české ekonomiky s ekonomikou eurozóny.

Obecný význam zavedení konvergenčních kritérií tedy spočívá v tom, aby jejich plnění – a to dlouhodobé, nikoliv jen krátkodobě, tzn. jen pro účel vstupu do eurozóny – přispívalo k formování stabilního ekonomického prostředí vytvářejícího podmínky pro dlouhodobý ekonomický růst.

Požadavek hospodářského rozvoje založeného na stabilním vývoji cenové hladiny v členských zemích (i mimo eurozónu) je akcentován i ve Smlouvě o ES, který přímo vyplývá z úvodních ustanovení (článek 2), který říká, že posláním společenství je mimo jiné „vytvoření společného trhu a hospodářské a měnové unie ... podporovat trvalý a neinflační růst, vysoký stupeň konkurenceschopnosti a konvergence hospodářské výkonnosti...“.

Jednotlivá zákonem stanovená kritéria konvergence vyplývají z ustanovení Smlouvy, Protokolu (č. 12) o postupu při nadměrném schodku, Protokolu (č. 13) o kritériích konvergence. Tato ustanovení sledují kritéria sblížení v oblasti cenové stability a dlouhodobých úrokových sazeb. Další kritéria pak hodnotí udržitelnost veřejných financí, které jsou vyjádřeny dvěma makroekonomickými parametry – velikosti veřejného deficitu a hrubého veřejného dluhu ve vztahu k hrubému domácímu produktu. Dále je hodnocena stabilita kurzu měny.

Maastrichtských konvergenčních kritérií je celkem pět, z nichž dvě jsou fiskální povahy (kritérium zadluženosti a rozpočtové kritérium) a tři zbývající jsou měnové povahy (inflační kritérium, úrokové kritérium, kritérium směného kurzu).

Z obsahu ustanovení čl. 121 (ex. čl. 109j) Smlouvy o ES by se mohlo zdát, že Smlouva taxativně vyjmenovává pouze čtyři kritéria konvergence. K správnému výkladu, že se jedná o pět kritérií, je třeba dojít tak, že

„dlouhodobě udržitelný stav veřejných financí patrný ze stavu veřejných rozpočtů nevykazuje nadměrný schodek“ bude interpretován ve smyslu článku 104 a Protokolu o postupu při nadměrném schodku. Jinými slovy, stav veřejných financí je často chápán jako jedna podmínka, ale tato podmínka spočívá ve dvou ukazatelích – rozpočtový deficit a veřejné zadlužení. Pro názornost jsou kritéria uvedena v následující tabulce.

Tab. 2. Konvergenční kritéria

Měnová kritéria	Úrokové kritérium		Dlouhodobá nominální úroková míra nesmí během jednoho roku před vstupem do HMU přesahovat o více než 2 p. b. průměr tří zemí s nejlepšími výsledky týkajícími se cenové stability.
	Inflační kritérium		Průměrná roční inflace (inflace podle spotřebitelských cen) nesmí překročit o více než 1,5 p. b. průměrnou roční inflaci tří členských zemí s nejlepšími hodnotami inflace.
	Kritérium směného kurzu		Měnový kurz musí být zafixován v rámci mechanismu směnných kurzů (ERM) bez devalvace alespoň 2 roky před vstupem do unie.
Fiskální kritéria	Veřejné finance	Rozpočtový deficit	Podíl deficitu státního rozpočtu na HDP nesmí dlouhodobě překročit 3 % k HDP. Toto kritérium se ale nepovažuje za porušené, je-li hranice výjimečně přechodně překročena, nebo když se deficit neustále výrazně snižuje a přibližuje se stanovené hranici.
		Veřejné zadlužení	Podíl veřejného dluhu na HDP nesmí překročit 60 % HDP. Kritérium se ale nepovažuje za porušené, je-li hranice výjimečně přechodně překročena, nebo když se deficit neustále výrazně snižuje a přibližuje se stanovené hranici.

K těmto ve své podstatě makroekonomickým kritériím bývá někdy přidáváno šesté kritérium právní povahy. Tzv. šestým konvergenčním kritériem je nutnost právní slučitelnosti spočívající ve sloučení statutu národní centrální banky se statutem Evropské centrální banky a Evropského systému centrálních bank. O tomto „kritériu“ bude blížeji pojednáno v kapitole páté.

Konvergenční kritéria jsou v právním smyslu podmínkami suspenzivními, a to v tom smyslu, že jejichž neplnění suspenduje možnost vstupu do třetí etapy měnové unie a zavedení společné měny. Suspenduje se působnost uvedených podmínek vůči jednotlivým státům, ucházejícím se o členství v měnové unii a o zavedení společné měny – *inter partes*. (Do roku 1998 měla tato suspenzivní působnost rovněž účinek *erga omnes*, vůči všem členům měnové unie⁵⁰.)

O konvergenčních kritériích lze mluvit i ve vztahu ke kumulativní působnosti, která znamená, že konvergenční kritéria jako podmínky podle ustanovení článku 121 Smlouvy platit pro zavedení společné měny současně.⁵¹ Jinými slovy, nesplnění jakékoliv z podmínek nelze při kvalifikaci státu do členství v měnové unii promíjet. I když jsou tyto podmínky vyžadovány *cumulative*, nelze tvrdit, jak bude v příslušných kritériích uvedeno, že jejich posuzování a interpretace jsou na stejné úrovni. Kupříkladu míra inflace je posuzována velmi nekompromisně, plnění původně rigorózních podmínek v oblasti veřejných financí je otupováno a podmínky směnného kurzu pomalu ale jistě ztrácí svůj původní význam.

3.6 Kritérium cenové stability

Kritérium cenové stability je vyjádřeno ve Smlouvě o ES i v Protokolu o kritériích konvergence. Konkrétně je jedná o článek 121 odst. 1, který za kritérium cenové stability považuje „dosažení vysokého stupně cenové stability patrného z míry inflace, která se blíží míře inflace nejvýše tří členských států, jež dosáhly v oblasti cenové stability nejlepších výsledků.“ Protokol o kritériích konvergence dále rozvádí požadavek cenové stability, tak že „kritérium cenové stability, jak je uvedeno v čl. 121 odst. 1 první odrážce Smlouvy⁵², znamená, že členský stát vykazuje dlouhodobě udržitelnou cenovou stabilitu a průměrnou míru inflace měřenou v průběhu jednoho roku

---

⁵⁰ Toto dělení vychází z článku 121 odst. 3 a odst. 4 Smlouvy ES. Zasedání Evropské rady, které probíhalo ve dnech 1. a 2. května 1998, přijalo doporučení Komise a stanovilo, že 11 členských států EU splnilo podmínky pro přijetí společné evropské měny. Dle usnesení Rady se vstup do třetí etapy tedy realizoval 3. května 1998.

⁵¹ TOMÁŠEK, M. *Evropské měnové právo*. 1. vydání. Praha : C. H. BECK, 2004. s 39

⁵² čl. 140 odst. 1 Lisabonské smlouvy

před provedeným šetřením, jež nepřekračuje o více než 1,5 procentního bodu míru inflace nejvýše tří členských států, které v oblasti cenové stability dosáhly nejlepších výsledků. Inflace se měří pomocí indexu spotřebitelských cen na srovnatelném základě s přihlédnutím k rozdílnému vymezení pojmů v jednotlivých členských státech.“

Pokud jde o aplikaci ustanovení Smlouvy při výpočtu cenové stability, tato míra inflace⁵³ se vypočítává pomocí přírůstku aktuálního průměru harmonizovaného indexu spotřebitelských cen, ve smyslu Nařízení ES 2494/95 Rady EU z 23. října 1995 vztahujícího se k harmonizovanému indexu spotřebitelských cen, ve znění Nařízení ES 1617/1999, za posledních 12 měsíců ve srovnání s předchozím průměrem za 12 měsíců. Vymezení „nejvýše tří členských států, které v oblasti cenové stability dosáhly nejlepších výsledků“, které je použito v definici referenční hodnoty, se v praxi uplatňuje jako nevážený aritmetický průměr míry inflace ve třech zemích, které dosáhly nejnižší míry inflace, za předpokladu, že tato míra inflace je v souladu s požadavky cenové stability.⁵⁴

Interpretací pojmu „tří členských států...“ dojdeme k třem členským státům eurozóny, nikoliv členských států EU, jak by se při zběžném pohledu mohlo jevit.

Následující tabulka zobrazuje hodnoty dosahované třemi státy s průměrnou nejnižší inflací, referenční hodnotu jako jedno z konvergenčních kritérií a hodnoty dosahované v České republice. Inflace je měřena pomocí tzv. harmonizovaného indexu spotřebitelských cen. Ze srovnání referenční hodnoty a hodnot dosahovaných Českou republikou lze vyvodit závěr, že toto kritérium by v případě vstupu České republiky bylo splněno.

⁵³ Inflace je měřena pomocí tzv. harmonizovaného indexu spotřebitelských cen (HICP), který je ukazatel používaný pro měření vývoje cenové hladiny v zemích EU. Vymezen je přísnými metodickými pokyny, které jsou závazné pro všechny členské země EU, čímž na rozdíl od pestré škály jiných cenových indexů zajišťuje mezinárodní srovnatelnost (jako např. deflátor HDP, Index spotřebitelských cen – CPI, nebo Index cen výrobců - PPI). Rozdíly mezi HICP a národními indexy spotřebitelských cen mohou být v některých zemích podstatné. Hlavní odlišnosti se týkají zachycování dotovaných cen u výdajů na zdravotnictví a školství, imputovaného nájemného a prostorového měření. Výpočet HICP v ČR na rozdíl od indexu spotřebitelských cen zachycuje tržby za nákupy cizinců a nebere v úvahu imputované nájemné. Tím se oba ukazatele historicky liší zhruba o 0,1 až 0,2 procentních bodů.

⁵⁴ Evropská centrální banka. <http://www.ecb.int/ecb/orga/escb/html/convergence-criteria.cs.html>. [cit. 2.1.2010]

Jelikož za inflaci zodpovídá a svými nástroji měnové politiky ji ovlivňuje Evropská centrální banka, patří míra inflace mezi ta kritéria, které jsou nejpřísněji sledována. Přísné zkoumání míry inflace je důležité zejména proto, že nízká a sjednocená míra inflace je základním předpokladem fungování jednotné měnové unie a Evropská centrální banka od roku 1999 používá své nástroje k udržení nízké míry inflace ve všech zemích eurozóny.

Tab. 3: Kritérium cenové stability (ČR)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Průměr 3 zemí EU s nejnižší inflací	1,6	1,1	0,3	0,7	1,0	1,4	1,3	2,6	0,3	0,5
Hodnota kritéria (1. řádek + 1,5 p.b.)	3,1	2,6	2,7	2,2	2,5	2,9	2,8	4,1	1,8	2,0
ČR	4,5	1,4	-0,1	2,6	1,6	2,1	3,0	6,3	0,9	1,2

Zdroj: MF ČR. Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou⁵⁵

3.7 Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb

Jak jsem již uvedl, mezi měnová kritéria patří také kritérium dlouhodobých úrokových sazeb. Situace je podobná jako u kritéria cenové stability, a to tak že kritérium dlouhodobých úrokových sazeb je zakotveno jak v ustanoveních Smlouvy, tak v Protokolu o kritériích konvergence. Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb v článku 121 odst. 1⁵⁶ předpokládá, že „stálost konvergence dosažené členským státem a jeho účastí v mechanismu směných kurzů Evropského měnového systému, která se odráží v úrovních dlouhodobých úrokových sazeb.“ Protokol o kritériích konvergence navazující

⁵⁵ Data získaná z Národní koordinační skupiny. Zavedenieura.cz, dostupné na: http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/cr_euro_kriter_cen_stabil.html. [cit. 9.1.2010]

⁵⁶ Článek 140 Lisabonské smlouvy

v článku 3 na článek 121 odst. 2 Smlouvy o ES, resp. na článek 140 odst. 1 Lisabonské smlouvy, upřesňuje a do jisté míry rozšiřuje výklad tak, že „Kritérium účasti v mechanismu směnných kurzů Evropského měnového systému, jak je uvedeno v čl. 140 odst. 1 třetí odrážce uvedené smlouvy, znamená, že členský stát alespoň po dobu posledních dvou let před šetřením dodržoval flukтуаční rozpětí stanovené mechanismem směnných kurzů Evropského měnového systému, aniž by byl směnný kurz vystaven silným tlakům. Zejména pak nesměl členský stát v tomto období z vlastního podnětu devalvovat dvoustranný střední kurz své měny vůči euru.“

Z následující tabulky je zcela zřejmé, že Česká republika dlouhodobě plní kritérium dlouhodobých úrokových sazeb. Doposud nebyly v této oblasti zaznamenány změny v tom smyslu, že by toto kritérium Česká republika přestala plnit.

Tab. 4: Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Průměr 3 zemí EU s nejnižší inflací	4,92	4,85	4,12	4,28	3,37	4,24	4,4	4,2	4,3	4,5
Hodnota kritéria (1. řádek + 2,0 p.b.)	6,92	6,85	6,12	6,28	5,37	6,24	6,4	6,2	6,3	6,5
ČR	6,31	4,88	4,12	4,75	3,51	3,78	4,3	4,6	4,9	4,3

Zdroj: Vyhodnocení plnění maastrihtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou⁵⁷

3.8 Kritérium stability měnového kurzu

Měnový kurs představuje cenu cizí měny vyjádřenou v peněžních jednotkách měny jiné. Měnový kurs se zpravidla určuje na měnovém trhu, kde se obchoduje s měnami různých zemí. Z ekonomických teorií vyplývá, že cena

⁵⁷ Data v tabulce získaná z Národní koordinační skupiny. Zavedenieura.cz, dostupné na: http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/cr_euro_kriter_urok_sazeb.html. [cit. 9.1.2010]

cizích měn je určována nabídkou a poptávkou po jednotlivých měnách a rovnováha pak vzniká v místě, kdy množství nabízené měny saturuje potřeby měnového trhu. Pro potřeby integrace do měnové unie a pro plynulý přechod do ní je zapotřebí, aby nedocházelo k neočekávaným a velkým výkyvům v kurzové stabilitě. Tuto problematiku upravuje právě kritérium stability měnového kurzu.

Právní zakotvení kritéria stability měnového kurzu nalezneme v článku 121 odst. 1, které stanoví „dodržování normálního fluktuačního rozpětí stanoveného mechanismem směných kurzů Evropského měnového systému po dobu alespoň dvou let, aniž by došlo k devalvaci vůči měně jiného členského státu“, na nějž navazuje ustanovení článku 3 Protokolu o kritériích konvergence tak, že „kritérium účasti v mechanismu směných kurzů Evropského měnového systému, jak je uvedeno v čl. 121 odst. 1 třetí odrážce uvedené smlouvy, znamená, že členský stát alespoň po dobu posledních dvou let před šetřením dodržoval fluktuační rozpětí stanovené mechanismem směných kurzů Evropského měnového systému, aniž by byl směnný kurz vystaven silným tlakům. Zejména pak nesměl členský stát v tomto období z vlastního podnětu devalvovat dvoustranný střední kurz své měny vůči euru.“

Smlouva a připojený protokol přímo odkazuje na kritérium účasti v Kurzovém Mechanismu ERM II (*Exchange Rate Mechanism*)⁵⁸, jehož mechanismus fixuje jednotlivé měny na euro v rámci tzv. fluktuačního pásma.⁵⁹ Pro vyhodnocení splnění tohoto kritéria je bezpodmínečně nutné, aby se stát účastnil v ERM II po stanovenou dobu. Pro měnu státu účastníci se v ERM II je stanovena tzv. centrální parita oproti euru a šíře výše zmíněného fluktuačního pásma pro pohyb devizového kurzu. Jinými slovy plnění kritéria stability měnového kurzu vyžaduje 1) zapojení do ERM II a 2) zachování kurzové stability.

Původní ERM v letech 1979-1993 zavazoval centrální banky, aby se kolísání směnného kurzu (fluktuační pásmo) pohybovalo $\pm 2,25\%$ s možností přechodného rozšíření na $\pm 6\%$ u zemí, které prožívaly měnové turbulence.⁶⁰

⁵⁸ ERM trval do prosince 1998 a následně vznikl ERM II od ledna 1999.

⁵⁹ ČNB. Kurzový mechanismus ERM II a kurzové konvergenční kritérium. http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xbcr/euro/ermII_15_07_2003.pdf. [cit. 9.1.2010]. s 2

⁶⁰ TOMÁŠEK, M. *Evropské měnové právo*. 1. vydání. Praha : C. H. BECK, 2004. s 34

Později v roce 1993 byl přijat ministry financí a guvernéry centrálních bank tzv. Bruselský kompromis, který rozšířil po určitých výkyvech flukтуаční pásmo na $\pm 15\%$. V roce 1999 byl zřízen ERM II, který přinesl několik zásadních změn. Jednou z nich je, že nová společná měna euro se stala kotvou pro ostatní měny zúčastněné v ERM II.⁶¹

V důsledku tato změna znamenala to, že nově „měkčeji“ stanovené limity $\pm 15\%$ dovolovaly splnit kritérium pro přijetí všem státům bez větších problémů. Do jisté míry lze říct, že toto kritérium ztratilo na účinnosti. V tomto ohledu při aplikaci může být výše uvedená ustanovení Smlouvy nebo i větší část smlouvy považována za *lex imperfecta*. Jde zejména o to, že jedna kritéria (kritérium úrokové sazby a kritérium stability měnového kurzu) můžeme označit za tzv. *soft law* a druhá kritéria (míra inflace, rozpočtový schodek, státní dluh) za tzv. *hard law*.

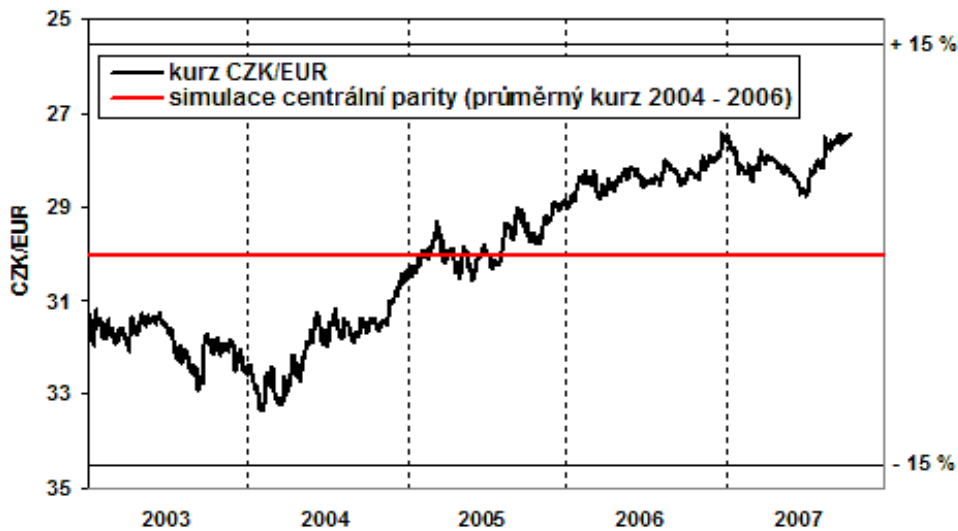
Česká republika se do současné doby nezapojila do ERM II a jelikož se neúčastní kurzového mechanismu ERM II, není možné kurzové kritérium formálně vyhodnocovat. Lze se však domnívat, že vzhledem k trendovému posilování české koruny by toto kritérium bylo plněno, na rozdíl od situace, kdy hodnocená měna trvale oslabuje.

Pokud jde o možné datum vstupu do mechanismů ERM II, vhodná doba na vstup České republiky do ERM II bude záviset na připravenosti dodržovat podmínky tohoto systému. ČNB se k případnému vstupu do ERM II vyjádřila v tom smyslu, že „účast v mechanismu ERM II jako bránu pro přistoupení k euru a delší než minimálně vyžadované setrvání v ERM II nepovažuje ČNB za žádoucí.“⁶² I když se kurzové kritérium formálně nevyhodnocuje, je zajímavé podívat se na současnou situaci, do jaké míry Česká republika by toto kritérium splňovala.

---

⁶¹ TOMÁŠEK, M. *Evropské měnové právo*. 1. vydání. Praha : C. H. BECK, 2004. s 35

⁶² „Integrace ČR do EU – měnová a hospodářská politika“. Dostupné na: http://www.cnb.cz/cs/mezinarodni_vztahy/cr_eu_integrace/ [cit. 19.1.2010]

Graf č. 1: Vývoj nominálního kurzu CZK/EUR

Zdroj: ČNB, propočty MF ČR⁶³

Pokud by došlo k pohybu kurzu mimo referenční hodnoty flukтуаčního pásma, tj. $\pm 15\%$ od centrální parity, bude nutné s ohledem na ustanovení článku 121 odst. 1 (pokud jde o devalvaci) rozlišovat porušení kritéria mezi apreciační a depreciační porušení dané hranice. Porušení apreciační hranice je sice přípustnější⁶⁴, ale bude se zkoumat délku odchylky, důvody odchylky a nastavení úrokových sazeb a intervenční politiky v době vybočení z intervalu.

3.9 Kritérium deficitu veřejných rozpočtů⁶⁵

Nyní se budu zabývat druhým okruhem – fiskálními kritérii. Obecně u těchto kritérií platí, že pro většinu států ať už se jedná o státy, které do měnové unie hodlají vstoupit nebo již samotné členy, představují mnohem problematičtější kritérium pro jeho splnění. Kritérium deficitu veřejných rozpočtů a celkově kritéria fiskální povahy jsou dle mého názoru daleko více

⁶³ graf převzatý z http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/cr_euro_kriter_stabil_men_kurzu.html. [cit. 12.1.2010]

⁶⁴ „Kurzový mechanismus ERM II a kurzové konvergenční kritérium“. CNB.cz. Dostupné na: http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2003/2003_cervenec/boxy_a_prilohy/mp_zpinflace_prilohy_c_03_cervenec_p1.html. [cit. 12.1.2010]

⁶⁵ Někdy také označováno jako kritérium vládního deficitu

politicky citlivé a nezanedbatelný je rovněž dopad rozpočtových omezení na veřejnost např. pokud jde o sociální politiku státu.

Jak se v současnosti ukazuje, může vysoké zadlužení ohrozit nejen cenovou stabilitu eura, nýbrž také vztahy v měnové unie, a proto je bezpodmínečně nutné, aby tato kritéria byla stanovena s co možná největší citlivostí na velký počet aspektů. Státům, které nejsou dlouhodobě schopny plnit tato kritéria, připadají příliš přísná. Nejčastější argumenty, které z jejich stran lze slyšet, jsou zejména ty, které poukazují na hospodářské výkyvy, strukturální deficity, hospodářskou krizi a výrazný zásah do hospodářské politiky státu. Někdy neochota reálně plnit fiskální kritéria může vést až k „vylepšováním“ statistik.⁶⁶

Právní zakotvení kritéria deficitu veřejných rozpočtů nalezneme v článku 121 odst. 1 Smlouvy, který požaduje, aby byl dosahován „dlouhodobý udržitelný stav veřejných financí patrný ze stavu veřejných rozpočtů nevykazujících nadměrný schodek ve smyslu článku 104 odst. 6“.

Na článek 121 odst. 1 Smlouvy navazuje článek 2 Protokolu o kritériích konvergence stanovící „Kritérium stavu veřejných financí, jak je uvedeno v čl. 121 odst. 1, znamená, že v době šetření se na členský stát nevztahuje rozhodnutí Rady podle čl. 104 uvedené smlouvy o existenci nadměrného schodku.

V článku 104 Smlouvy o ES, resp. čl. 126 Lisabonské smlouvy, je upraven postup při nadměrném schodku. Pokud dojde k nadměrnému schodku a členský stát nesplňuje pravidla rozpočtové kázně spočívající zejména v tom, že „poměr plánovaného nebo skutečného schodku veřejných financí k hrubému domácímu produktu nepřekračuje referenční hodnotu, ledaže by: (1) poměr podstatně a nepřetržitě klesal a dosáhl úrovně, která se blíží referenční hodnotě, (2) nebo by překročení referenční hodnoty bylo pouze výjimečné a dočasné a poměr zůstával blízko k referenční hodnotě“, vypracuje Komise podle článku

---

⁶⁶ V tomto bodě poukazují na podivné vylepšování statistik v Řecku, které přijalo euro v roce 2001. Doposud se přesně neví, zda si Řecko vypomohlo tak, že „kouzlilo“ s čísly hodnotící ekonomickou výkonnost nebo jednorázové podpory finančního sektoru. Nicméně poslední náznaky ukazují na velmi pochybné operace spočívající v tom, že Řecko svůj deficit v minulosti zdánlivě snižovalo transakcemi s americkými bankami. Peníze totiž nevykazovalo jako půjčky, ale měnový obchod, čímž naoko snižovalo zadluženost. (Ministerstvo zahraničních věcí. „Unii trápí řecká statistika“, MZV.cz. dostupné na: http://www.mzv.cz/representation_brussels/cz/udalosti_a_media/unii_trapi_recka_statistika.html. [cit. 18.2.2010])

104 odst. 3 Smlouvy o ES zprávu. Referenční hodnota je stanovena v Protokolu o postupu při nadměrném schodku na hodnotu 3% hrubého domácího produktu.

Členský stát se tedy může kvalifikovat do eurozóny jen tehdy, pokud jeho rozpočtový deficit nepřevyšuje hodnotu 3% jeho hrubého domácího produktu, resp. pokud prokáže viditelné snížení hodnoty deficitu k hodnotě 3% podílu na hrubém domácím produktu. Viditelné snížení či výjimečnost a dočasnost budou hodnotit příslušné orgány Unie.

V následující tabulce je zobrazeno plnění deficitu veřejných rozpočtů Českou republikou, z něž je patrné, že Česká republika má dlouhodobě problémy s plněním tohoto kritéria. Politické strany s ohledem na blížící se volby (jaro 2010) se předhánějí, která z nich by dříve dosáhla tohoto kritéria. ČSSD by ráda konsolidovala rozpočty a dostala se pod 3% HDP do roku 2013⁶⁷. O dosažení maximálního schodku 3% k HDP ve stejném roce se bude snažit také KDU-ČSL⁶⁸, ODS realističtěji uvažuje o naplnění tohoto kritéria až v roce 2014⁶⁹, komunisté jsou v tomto bodě skeptičtí⁷⁰ a žádné konkrétnější časové horizonty nezmiňují.

Tab. 5: Saldo sektoru vládních institucí (v % HDP)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Hodnota kritéria	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0
ČR	-5,9	-6,8	-12,6	-3,0	-3,6	-2,6	-0,7	-2,0	-6,6*	-5,3*

Zdroj: Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou a Makroekonomická predikce ministerstva financí⁷¹; *odhad

⁶⁷ „Oranžové knihy“. CSSD.cz. Dostupné na: <http://www.cssd.cz/volby/oranzove-knihy/>

⁶⁸ <http://www.kdu.cz/default.asp?page=311&idr=132&IDCI=29708>. [cit. 9.1.2010]

⁶⁹ „Vláda chce deficit stlačit pod 3 procenta HDP do roku 2014“. IHNEC.cz. Dostupné na: <http://ekonomika.ihned.cz/c1-40217630-vlada-chce-deficit-stlacit-pod-3-procenta-hdp-do-roku-2014>. [cit. 9.1.2010]

⁷⁰ <http://www.kscm.cz/article.asp?thema=2952&item=46442>. [cit. 9.1.2010]

⁷¹ Data v tabulce získaná z Národní koordinační skupiny. Zavedenieura.cz. Dostupné na: http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/cr_euro_kriter_vlad_defic.html. [cit. 9.1.2010]

3.10 Kritérium hrubého veřejného dluhu

Kritérium hrubého veřejného dluhu úzce souvisí s předchozím kritériem a některými autory bývá zahrnováno společně do jednoho kritéria – kritéria udržitelnosti veřejných financí. Jak již jsem dříve uvedl, je možné, aby bylo chápáno jako jedno kritérium splňující dvě podmínky, ale také může být chápáno jako jedno samostatné a specifické kritérium. K tomuto přístupu se zejména pro lepší názornost přikláním.

Výše uvedený požadavek „dlouhodobě udržitelný stav veřejných financí patrný ze stavu veřejných rozpočtů nevykazující nadměrný schodek ve smyslu článku 104 odst. 6 Smlouvy“ (článek 121 odst. 1) je dále rozveden v článku upravující postup při nadměrném schodku, v článku 104 odst. 2, písm. b), přičemž referenční hodnota je stanovena v Protokolu o postupu při nadměrném schodku tak, že referenční hodnota překročí 60 % pro poměr veřejného dluhu k hrubému domácímu produktu v tržních cenách (článek 1 Protokolu). Dále (článek 2) Protokol vymezuje pojmy, se kterými pracuje, a to

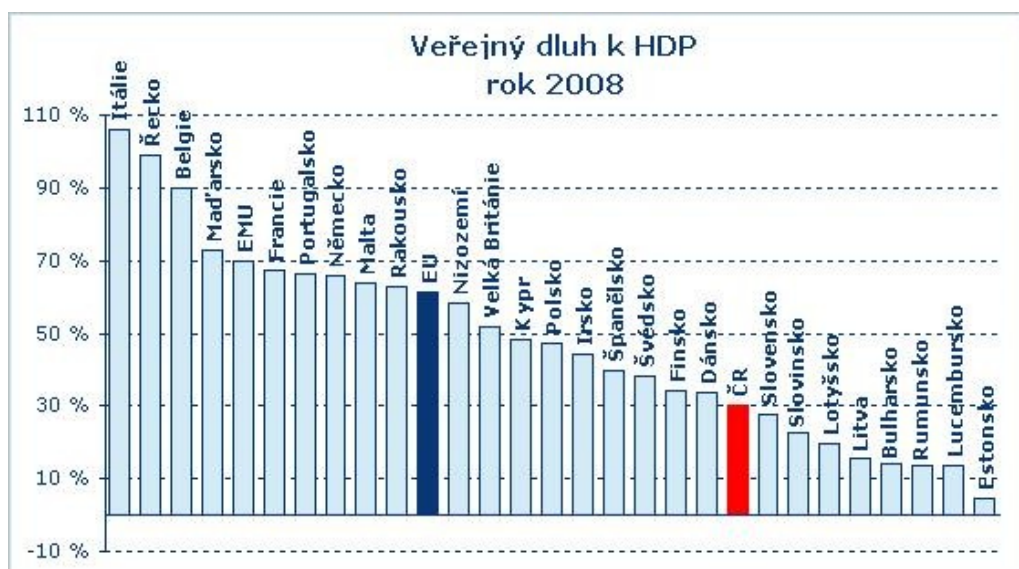
- „veřejným“ je rozuměno vztahující se k veřejné správě, tj. k ústřední vládě, regionálním nebo místním orgánům nebo fondům sociálního zabezpečení s výjimkou obchodních operací, jak jsou definovány v Evropském systému integrovaných hospodářských účtů-
- „schodkem“ rozumí čisté výpůjčky, jak jsou definovány v Evropském systému integrovaných hospodářských účtů,
- „investicí“ rozumí tvorba hrubého fixního kapitálu, jak je definována v Evropském systému integrovaných hospodářských účtů,
- „dluhem“ rozumí celkový hrubý dluh v jeho jmenovité hodnotě nesplacený na konci roku, konsolidovaný uvnitř a mezi jednotlivými odděleními veřejné správy, jak jsou definovány v první odrážce.

Členský stát se kvalifikuje do EMU, pokud jeho veřejný dluh nepřevyšuje hodnotu 60% jeho hrubého domácího produktu, resp. pokud prokáže viditelné snížení hodnoty dluhu směrem k hodnotě 60% podílu na HDP. Je obecně známo, že některé ze států, které jako první vstupovaly do měnové unie, nespĺňovaly tuto podmínku, a proto bylo aplikováno „viditelné snížení hodnoty dluhu“ směrem k referenční hodnotě, aby se do kritérií vešly. Je však otázkou, zdali takovou interpretací nebyl porušen duch Smlouvy,

pokud má být měnová unie založena na co možná nejstabilnější slučitelnosti států.

Pro zajímavost si dovoluji uvést hodnoty veřejného dluhu jednotlivých států evropské unie, ze kterých je patrné, že fiskální problémy veřejného dluhu sužují nejen nové členy EU (např. Maďarsko), ale působí nemalé problémy i starším členským státům (Itálie, Belgie, Řecko).

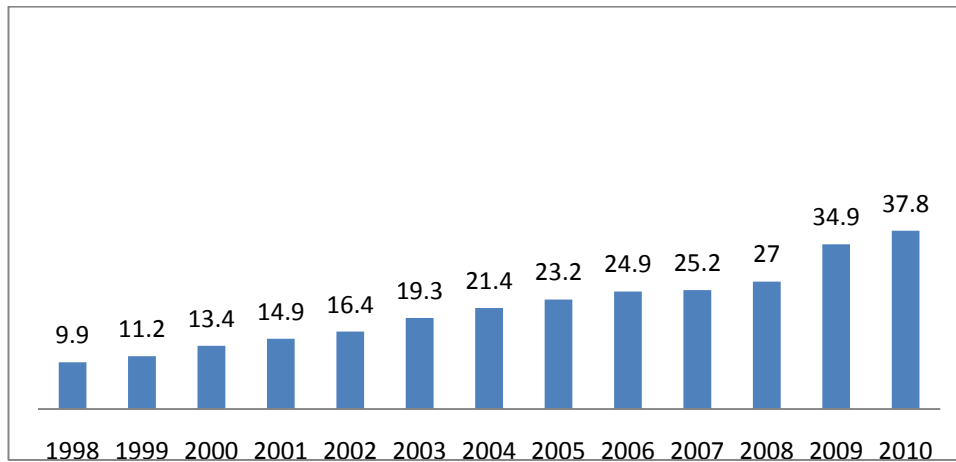
Graf 2: Veřejný dluh k HDP států EU za rok 2008

Zdroj: Eurostat⁷²

Je sice povzbuzující, že Česká republika prozatím splňuje kritérium veřejného dluhu, ale pokládám za nutné na tomto místě poukázat na skutečnost, že do roku 2015-16, kdy je plánováno přijetí eura nemusí se do tohoto kritéria Česká republika již vtěsnat, pokud se podíváme na vzrůstající trend. V současné době je veřejný dluh odhadován a 37% (viz následující graf).

⁷² Převzato z www.csas.cz/banka/menu/cs/banka/nav20083_vyvoj_stat_dluhueu. [cit. 19.1.2010]

Graf. 3: Vývoj státního dluhu v ČR (% HDP)

Zdroj: Ministerstvo financí ČR⁷³

Důvodnost opatření, jakými jsou fiskální konvergenční kritéria, ukazuje současná hospodářská krize, kdy ještě více vypluly na povrch určité nezdravé finance. Pro příklad jsem si vybral Maďarsko, jehož veřejný dluh je nejvyšší z východní Evropy a 16. nejvyšší na světě (73,8 % k HDP)⁷⁴. Hluboké deficity maďarských rozpočtů (v průměru 9 % ročně) jsou velkou budoucí zátěží a důvodem, proč Maďarsko si pro platby úroků musí znovu půjčovat. Samozřejmě dochází k neustálému snižování ratingu. Maďarsko tak má čím dál dražší půjčky. Nezdravé finance zhoršují ekonomické postavení země a samozřejmě přináší i nižší životní úroveň pro občany. Dalším důvodem pro stanovení těchto kritérií je skutečnost, že „země s vysokou úrovní veřejného dluhu čelí většímu riziku nesplacení svých závazků“⁷⁵

Dalším důvodem pro zavedení těchto kritérií je skutečnost, že „Společenství neodpovídá za závazky ani nepřebírá závazky ústředních vlád, regionálních nebo místních orgánů nebo jiných veřejných orgánů, jiných veřejnoprávních subjektů nebo podniků veřejného práva kteréhokoli členského

⁷³ Data v grafu získaná z MF ČR, dostupné na: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/st_dluh.html. [cit. 19.1.2010]

⁷⁴ „Veřejné dluhy ve světě – Česko si zatím stojí dobře“. http://www.financninoviny.cz/zpravy/verejne-dluhy-ve-svete-cesko-si-zatim-stoji-dobre/373458&id_seznam=5552. [cit. 19.1.2010]

⁷⁵ De GRAUWE, P. The Economics of Monetary Union, 6th Edition. Oxford : Oxford University Press, 2005. s 239

státu, pokud se nejedná o vzájemné finanční záruky pro společné uskutečňování určitého záměru.“ A na druhou stranu ani jiný „[Č]lenský stát neodpovídá za závazky ani nepřebírá závazky ústředních vlád, regionálních nebo místních orgánů nebo jiných veřejných orgánů, jiných veřejnoprávních subjektů nebo podniků veřejného práva jiného členského státu, aniž jsou dotčeny vzájemné finanční záruky pro společné uskutečňování určitého záměru.“⁷⁶

Pro účely posouzení konvergence vydá ECB své hodnocení vývoje ve fiskální oblasti.⁷⁷ Při posuzování udržitelnosti sleduje ECB hlavní ukazatele vývoje ve fiskální oblasti za příslušné období, zvažuje možný budoucí vývoj a případné potíže v oblasti veřejných financí a zaměřuje se na vztah mezi vývojem schodku veřejných financí a veřejného dluhu.

3.11 Shrnutí aneb jednorázovost konvergenčních kritérií?

Evropská unie sice vytváří nejrůznější programy a plány na vstup do měnové unie, nicméně pro jasné fungování, tj. takové, aby byla dlouhodobě plněna maastrichtská kritéria, tolik plánů nemá. Někdy se uvádí, že splnění stanovených kritérií je jen jednorázové s ohledem na vstup do eurozóny.⁷⁸ Tato jednorázovost ve smyslu „po nás potopa“ lze nejlépe demonstrovat na ohromných přesunech státního a veřejného majetku prostřednictvím opčních smluv, z nichž plynuly okamžité jednorázové rozpočtové příjmy, nebo také zavádění speciálních eurodaní.

Jedním z postupu právně zakotvených k udržování jak některých konvergenčních kritérií, tak udržování rozpočtové kázně členských států eurozóny, je *postup při nadměrném schodku*. Jde o jeden z mechanismů, kterými lze udržet a ochránit společnou měnu před možnými nepříjemnostmi.

---

⁷⁶ Článek 103 odst. 1 Smlouvy o ES

⁷⁷ NETUŠILOVÁ, P., HRANAIOVÁ, K. Monetary and Fiscal Policies in the EU. Plzeň : Západočeská Univerzita, 2008. s 78-90

⁷⁸ Např. in ZÁHRADNÍK, P. *Vstup do Evropské unie – Přínosy a náklady konvergence*, C.H. Beck, s 146

Pokud se však stát nemůže dlouhou dobu udržet v mezích těchto kritérií, ohrožuje tím celou eurozónu.⁷⁹

Předpokladem hospodářské a měnové unie je vyvarovat se nadměrným rozpočtovým schodkům. Tento předpoklad je formulován v ustanovení Paktu o stabilitě a růstu, ve kterém se státy dohodly na dodržování dvou kritérií: poměr schodku k HDP ve výši 3 % a poměr zadlužení k HDP ve výši 60 %. Samotný postup je dále upraven v článku 104 Smlouvy o ES a referenční hodnota je konkretizována v Protokolu (č. 12) o postupu o nadměrném schodku.

3.12 Lisabonská smlouva a euro

Až doposud jsem se zabýval zejména ustanoveními Smlouvy o EU. S ohledem na to, že Lisabonská smlouva vstoupila v platnost dne 1. prosince 2009, považuji za nevyhnutelné se alespoň okrajově zmínit o právních aspektech týkajících se společné evropské měny ve vztahu k Lisabonské smlouvě.

Lisabonská smlouva především mění stávající zakládací smlouvy EU (Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství), aniž by je sama nahrazovala. Tato smlouva byla slavnostně podepsána v Lisabonu dne 13. prosince 2007 zástupci 27 členských států EU.

Lisabonská smlouva přinesla celou řadu změn v oblasti primárního práva Evropské unie. Hlavní přínos vidím v odstranění dosavadní pilířové struktury, již tak dlouho očekávané zavedení právní subjektivity Evropské unie⁸⁰. Dále Lisabonská smlouva nově upravuje funkci stálého předsedy Evropské rady a vysokého představitele unie pro zahraniční a bezpečnostní politiku a zakotvuje závaznost Listiny základních práv EU. Lisabonská smlouva do určité míry mění unijní rozhodovací mechanismy, zejména tím, že zpřehledňuje pravomoc jednotlivých orgánů Evropské unie a rozšiřuje hlasování kvalifikovanou většinou.

---

⁷⁹ "If Greece goes under, that's a problem for the eurozone. If Spain goes under, it's a disaster", in *Brussels examines finances of four member states*. Euobserver.com. Dostupné na: <http://euobserver.com/?aid=29355>. [cit. 1.2.2010]

⁸⁰ Článek 47

V této práci není prostor blížeji popsat jednotlivá specifika Smlouvy, ale rád bych se zmínil o několika aspektech týkající se eura. První viditelnou změnou je vytvoření tzv. Euroskupiny⁸¹, zejména pokud jde o rozhodovací procesy. Právní zakotvení Euroskupiny je v článku 137, který přímo odkazuje na Protokol (č. 14) o Euroskupině. Euroskupina si volí svého prezidenta na období dva a půl roku. Lisabonská smlouva výslovně rozšiřuje počet oblastí, kde členské státy Evropské unie, které nejsou členy eurozóny, nemají hlasovací právo. Tato změna se týká např. procedury při nadměrném schodku⁸², o jejímž uplatňování mají výlučné právo rozhodovat pouze členové Euroskupiny.

Původní smlouvy kladly důraz na jednomyslné rozhodování v nejrůznějších někdy méně, někdy více závažných otázkách.⁸³ Lisabonská smlouva přináší v tomto ohledu změnu. Ta spočívá v tom, že rozšiřuje okruh v měnových otázkách v kompetenci EU, kde se bude uplatňovat rozhodování kvalifikované většiny namísto jednomyslného rozhodování, jak tomu bylo doposud. Jednomyslné rozhodování je zachováno u nejdůležitějších klíčových otázek, kterými jsou spojené s pozměněním protokolů, např. protokolu o nadměrném schodku, plněním konvergenčních kritérií⁸⁴ nebo uzavírání smluv o systému směnných kurzů mezi eurem a jinými měnami⁸⁵.

Za nejvýznamnější změnu nově zavedenou v Lisabonské smlouvě ve vztahu k tématu této práce, pokládám to, že Lisabonská smlouva zavádí nový formální krok spočívající v tom, že zrušení výjimky členskému státu na zavedení společné evropské měny je nyní navíc vázáno na doporučení tohoto kroku státem eurozóny⁸⁶.

Lisabonská smlouva upravuje také právní postavení Evropské centrální banky a pravidla pro oběh eura.

---

⁸¹ Skupina členských států používající euro

⁸² Článek 126 a na něj navazující Protokol (č. 12) o postupu při nadměrném schodku, který stanoví referenční hodnoty uvedené v článku 126 odst. 2 Smlouvy.

⁸³ Ponechávám stranou komentáře o jednomyslném a kvalifikovaném rozhodování, které se netýká společné evropské měny.

⁸⁴ Protokol (č. 13) o plnění kritérií konvergence

⁸⁵ Článek 219

⁸⁶ Článek 140 odst. 2

3.13 Rozšiřování eurozóny a její potencionální kandidáti

S ohledem na evropský rozměr projektu společné evropské měny by se dalo předpokládat, že všechny členské státy EU se postupně do něj zapojí. Výše bylo uvedeno, že některé státy si vymínili trvalé výjimky z povinnosti zavedení eura. V současné době lze uvažovat o nových členech eurozóny, kterými by se mohly stát tyto státy: Bulharsko, Česká republika, Estonsko, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Polsko, Rumunsko, popř. i Švédsko.

Pobaltské státy (Estonsko a Litva) se poměrně brzo zapojily do ERM II, a to v červnu 2004 a Lotyšsko až květnu 2005. Velmi slibné výsledky v plnění kritérií z minulých let současná míra inflace komplikuje plnění inflačního kritéria, a tím se také posunuje termín přijetí společné měny. V současné době není rok zavedení eura stanoven, jelikož pobaltské státy rovněž zrušily deklarovaný rok zavedení eura.

Maďarsko si dlouho dopředu poněkud optimisticky stanovilo za rok vstupu 1.1.2010. V roce 2006 se ale začalo ukazovat, že rok 2010 bude absolutně nereálný, a proto plánovaný rok zavedení společné měny zrušilo, aniž oznámilo nový, pozdější termín. S ohledem na astronomickou výši deficitu státního rozpočtu Maďarska lze předpokládat, že se tak nestane dříve než v roce 2015, i když nejnovější statistiky ukazují, že se Maďarsku daří deficit snižovat.

Polsko teprve nedávno schválilo svůj konvergenční plán. Současně taky usiluje o splnění kritéria schodku státního rozpočtu (3% HDP) nejpozději do roku 2012. Plánovaný rok je stanoven rok 2012, i když reálnější odhady mluví o přijetí eura v roce 2015.

Rumunská vláda se vstupem do EU proklamovala, že jejím cílem je co nejrychlejší přijetí eura. Ze situace v roce 2007 dovodili, že by do eurozóny mohli vstoupit v roce 2014. Momentální situace je poněkud jiná a ukazuje se, že rok 2014 není příliš reálný. Pokud jde o plnění konvergenčních kritérií, Rumunsko má problémy s inflací a příliš vysoké jsou také dlouhodobé úrokové sazby. Rumunsko také není součástí ERM II a ani legislativa nespĺňuje veškeré požadavky týkající se nezávislosti centrální banky a právní integrace do Eurosystemu. Rozpočtový schodek a veřejný dluh jsou v rámci povolených mezí.

Bulharsko nemá doposud stanovený termín pro zavedení eura. Problémem je inflace, zato veřejné finance vykazují rozpočtový přebytek a dluh klesá. Bulharsko není, stejně jako Rumunsko, členem ERM II. pokud jde o konvergenční kritéria, úrokové sazby plní. Požadavky eurozóny však nespĺňuje bulharská legislativa týkající se nezávislosti centrální banky a právní integrace do Eurosystemu.

4. STRATEGIE PŘISTOUPENÍ ČLENSKÉHO STÁTU K EUROZÓNĚ

Smlouva o ES vymezuje rozhodovací postup o tom, které státy mohou vstoupit do eurozóny. V rámci tohoto smluvně upraveného postupu pravidelně vypracovává Komise a Evropská centrální banka konvergenční zprávy o průběhu dosahování a plnění konvergenčních kritérií členskými státy. Tyto zprávy se dále předkládají Radě.

Cesta ke společné evropské měně přes instituce EU je poněkud složitá, a jelikož není v této práci dostatečný prostor, abych se této problematice mohl detailněji věnovat, dovolím si celý postup zjednodušeně graficky vyjádřit.

Tab. 6: Časová souslednost a způsob zapojení institucí EU do rozhodování o členských zemích eurozóny

zpráva o plnění závazků od Evropské centrální banky

zpráva o plnění závazků a doporučení Evropské komise

doporučení Rady EU (kvalifikovaná většina)

stanovisko Evropského parlamentu

rozhodnutí Rady EU (ECOFIN: kvalifikovaná většina)

Po uznání splnění konvergenčních kritérií ze strany příslušných orgánů EU může členský stát euro ihned přijmout. Nicméně členské státy, které hodlají do eurozóny vstoupit, mají na výběr několik strategií, jak se k eurozóně

připojit. Současná pozice států je naprosto odlišná od té, ve které se nacházeli starší členové eurozóny. Euro bylo v období 1999–2001 zavedeno ve dvou krocích. V bezhotovostní formě bylo zavedeno v roce 1999⁸⁷, zatímco hotovostní euro bylo zavedeno až počátkem roku 2002.⁸⁸ Dnes se poukazuje na to, že tříleté přechodné období mezi zavedením bezhotovostního eura a hotovostního (bankovek a mincí) bylo nepřiměřeně dlouhé.⁸⁹

Dalšími důvody jiných strategií přijetí eura je skutečnost, že nové členské země si již nemohou sjednat trvalou výjimku na zavedení eura (opt-out), kterou si vyjednala např. Velká Británie a Dánsko, a také nesourodá ekonomická vyspělost nových členů.

Primární právo EU, resp. Smlouva o ES, neřeší jednotlivé scénáře. Ty vyplývají ze sekundárního práva – nařízení. Jmenovitě jde o nařízení č. 974/98 o zavedení eura změněného nařízeními č. 2596/2000 a č. 2169/2005. Tyto scénáře jsou tři:

- scénář s využitím přechodného období (tzv. madridský scénář),
- jednorázový přechod na euro (tzv. velký třesk či též *Big Bang*),
- jednorázový přechod na euro s využitím tzv. doběhu (*Phasing Out*).

4.1 Scénář s využitím přechodného období

Tento scénář označuje situaci, kdy euro je nejprve zavedeno pouze účetně, tj. v bezhotovostní podobě a teprve po přechodném období je uvedeno do hotovostního oběhu ve formě bankovek a mincí.

Tento postup se ukázal nejvhodnější pro státy, které v roce 1999 vytvořily eurozónu. Na začátku roku 1999 bylo euro zavedeno do bezhotovostního platebního styku a teprve po uplynutí tří let byly do oběhu puštěny bankovky a mince.⁹⁰

⁸⁷ Výjimku tvoří Řecko, kde bylo bezhotovostní euro zavedeno až v roce 2001

⁸⁸ K hotovostnímu a bezhotovostnímu oběhu podrobněji in: BAKEŠ, M. a kol. *Finanční právo*. 3. aktualizované vydání. Praha : C. H. Beck, 2006. s 479-505

⁸⁹ http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Scenar_zavedeni_eura_CR.pdf. [cit. 15.1.2010]

⁹⁰ Madridský scénář: hotovostní euro bylo dáno do oběhu od 1.1.2002, do 28.2.2008 dobíhal duální oběh národní měny a eura, a do stejného data bylo nutné duální oceňování.

Mezi klady tohoto přístupu lze uvést rozložení nákladů na zavedení eura v čase, také poskytuje dostatek času na technické přípravy, má nižší logistické a koordinační nároky a poskytuje relativně dlouhou dobu na přípravu právního prostředí. Nezanedbatelným kladem je ti to, že tento postup byl v praxi několikrát vyzkoušen. Na druhé straně je však velmi nákladný, protože požaduje od ekonomických subjektů udržovat paralelně dva měnové okruhy při vedení účtů, správě systémů platebního styku, a na to navazující administrativní náročnost. Dnes se tento tříletý odstup mezi hotovostním a bezhotovostní eurem zdá být zbytečně příliš dlouhý.

Graf 4: Madridský scénář

Zdroj: samostatně vytvořeno

4.2 Jednorázový přechod na euro

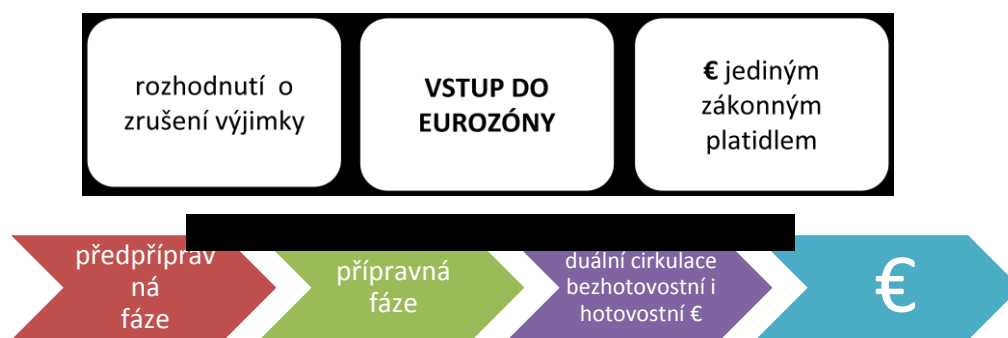
Někdy je tento scénář nazýván jako tzv. „velký třesk“ (Big bang). Charakteristické pro tento scénář je, že euro je zavedeno okamžitě, jak účetně (bezhotovostní euro) tak v hotovosti.⁹¹ Nařízení č. 974/98, ve znění pozdějších změn, „velký třesk“ přímo nedefinuje. Zmiňuje se pouze o možnosti zavést bezhotovostní i hotovostní euro ke stejnému datu, z toho lze dovodit konstrukci, že se jedná o zavedení eura s přechodným obdobím v délce 0 časových jednotek.

⁹¹ „Big Bang“ byl charakteristický např. pro Slovinsko, které zavedlo euro od 1.1.2007, duální oběh obou měn skončil 14.1.2007 a duální oceňování trvalo od 11.7.2006 do 30.6.2007

Ve srovnání s předchozím scénářem je tato varianta náročnější na koordinační a přípravné práce, jelikož všechny subjekty soukromého i veřejného sektoru musejí být schopny přejít z národní měny na euro prakticky v jednom okamžiku.

Mezi výhody tohoto scénáře můžeme zařadit jeho rychlé provedení a nižší náklady u obchodníků a finančních institucí. Neméně významným přínosem je i jednoduchost a jednoznačnost pro veřejnost. Na druhou stranu možnými nevýhodami uvedeného scénáře mohou být vyšší koordinační nároky, a tedy v důsledku zvýšené náklady na zavedení eura, a také někdy uváděné logistické problémy. Nutno uvést, že zápory u tohoto scénáře jsou zastíněny jeho klady, a proto současní členové volí tento scénář bez výjimky. Praktické zkušenosti např. ze Slovinska jednoznačně potvrdil, že se jedná o levnější a jednodušší variantu. Pro tento scénář zavedení eura se rozhodla i Česká republika.⁹²

Graf 5: Scénář Big Bang

Zdroj: samostatně vytvořeno

⁹² Národní koordinační skupina pro zavedení eura v ČR. *Volba scénáře zavedení eura v České republice*. Dostupné na: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Scenar_zavedeni_eura_CR.pdf

4.3 Jednorázový přechod na euro s využitím tzv. „fáze postupného zrušení“ (*Phasing Out*)

Poslední variantu je možné charakterizovat také jako tzv. „omezený velký třesk“ nebo „fáze postupného rušení“, kdy je euro zavedeno podobně jako u předchozího scénáře, tj. ve stejném okamžiku se začne používat v hotovostním i bezhotovostním platebním styku, ale s tou výjimkou, že u specificky vymezených právních nástrojů (daňové doklady, placení daní, účetní uzávěrky velkých podniků, fakturace malých podnikatelů) je povoleno po omezenou dobu, která nesmí překročit jeden rok, používání národní měny.

Mezi jeho klady lze zařadit nižší koordinační nároky a postupnou přirozenou adaptaci na novou měnu. Volba tohoto scénáře se sebou nese i větší množství záporů, které nejsou bez bezvýznamné, jmenovitě lze do úvahy vzít vyšší náklady na zavedení, delší přechodné období, po které nebude možné plně používání společné měny, a také někdy uváděné vyšší náklady obchodníků.

Scénář s využitím postupného zrušení na jednu stranu dává oproti prvním dvěma scénářům delší čas na přizpůsobení subjektům veřejného a soukromého sektoru (možnost ještě po dobu do 1 roku od zavedení eura používat „staré“ právní nástroje jako např. faktury, účtenky apod.), ale klade požadavky na národní legislativu v oblasti zpřesnění jeho průběhu, tzn. vymezení doby trvání Phasing-outu, vymezení, kterých právních nástrojů se bude týkat, apod.

Pokud jde o volbu scénáře, je třeba říci, že volba konkrétního scénáře bude součástí rozhodnutí, který Rada EU vyhlásí zrušení výjimky ze zavedení eura v dané zemi. V tomto smyslu nelze tedy scénář použít na poslední chvíli jako nouzový, pokud by se dodatečně zjistilo, že „velký třesk“ není v některých oblastech adekvátně připraven.⁹³

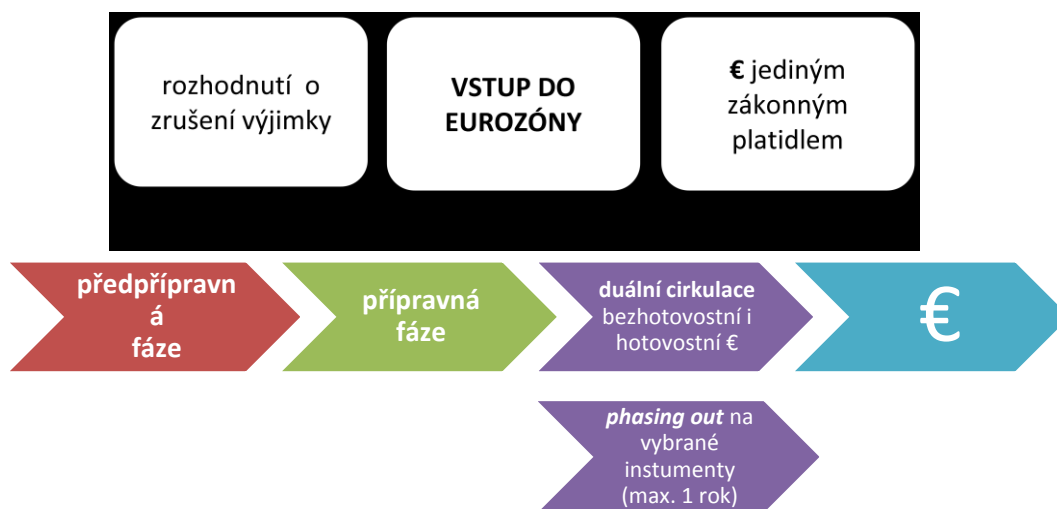
Závěrem je třeba upozornit na to, že není možné jednoznačně rozhodnout, který z výše uvedených scénářů je obecně nejlepší. Konkrétní volba způsobu přijetí společné měny závisí na mnoha aspektech jako např. místní podmínky a předchozí zkušenosti zemí (v případě volby scénáře pro

---

⁹³ Národní koordinační skupina pro zavedení eura v ČR. *Volba scénáře zavedení eura v České republice*. Dostupné na: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Scenar_zavedeni_eura_CR.pdf. [cit. 15.1.2010]

přijetí eura v České republice může hrát roli zkušenost s měnovou odlukou v roce 1993 apod.).

Graf 6: Scénář Phasing out

Zdroj: samostatně vytvořeno

5. EURO A ČESKÁ LEGISLATIVA

5.1 Legislativní strategie

Legislativní strategie pro přijetí eura má úzkou souvislost se samotnou strategií přijetí eura a do velké míry z ní vychází. V současné době existují dva právní názory na způsob přizpůsobení peněžních údajů uvedených v právních normách zavedení eura.⁹⁴

První názor označovaný jako *metoda jednorázové změny právního řádu* spočívá v tom, že ke dni přijetí společné měny budou provedeny přímé novely všech právních předpisů, jichž se dotkne zavedení eura. Cílem této metody je kompletní převedení té části právního řádu, které obsahují korunové částky, aby k jednomu okamžiku obsahovaly částky pouze v nové měně. Náročnost tohoto postupu je evidentní. Za zmínku snad stojí, že tohoto postupu využily státy v první vlně zavádění společné měny. K dispozici však měly tříleté přechodné období, během něhož byl přepočítací koeficient znám. Tento postup se nejeví příliš reálný v české republice, kde hodnota přepočítacího koeficientu bude známá jen půl roku před zavedením eura. Nicméně k velkým kladům této metody se řadí právní jistota adresátů právních norem vyplývající z toho, že v jeden den (zavedení eura) budou v právním veškeré korunové částky nahrazeny částkami eurovými. Na druhou stranu si lze jednoduše představit míru chybovosti, která by vzhledem k enormní šíři dotčených právních norem byla prakticky nevyhnutelná.

Druhou metodou je tzv. *metoda postupné změny právního řádu*, která předpokládá, že by se jednotlivá ministerstva, resp. další ústřední orgány státní správy a ČNB mohly rozhodnout, které právní předpisy ve své gesci považují za nezbytné novelizovat k datu zavedení eura. Zbývající právní předpisy by byly aplikovány s využitím obecných zásad implementace práva EU, v případě přizpůsobení peněžních údajů s využitím zásady přímé použitelnosti nařízení

---

⁹⁴ Národní koordinační skupina pro zavedení eura v ČR. *Příprava právního prostředí na zavedení eura v České republice*. Zavedenieura.cz Dostupné na: http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xbcr/euro/Priprava_pravniho_prostredi_na_zavedeni_eura_pdf.pdf. [cit. 22.1.2010]

ES. Další změny právního řádu by pokračovaly i v období po zavedení eura, např. při příležitosti první novelizace dotčeného právního předpisu.⁹⁵

5.2 Nová legislativa jako podmínka vstupu do EMU

K výše uvedeným konvergenčním kritériím (v kapitole 3) ve své podstatě makroekonomickým kritériím bývá někdy přidáváno i šesté kritérium právní povahy. Tzv. šestým konvergenčním kritériem je nutnost právní slučitelnosti spočívající ve sloučení statutu národní centrální banky se statutem Evropské centrální banky a Evropského systému centrálních bank.

Podle čl. 121, odst. 1 Smlouvy o ES je v rámci konvergenčních zpráv Komise a Evropské centrální banky posuzována mimo jiné i slučitelnost právních předpisů členských států včetně statutů národních centrálních bank s články 108 a 109 Smlouvy o ES a se Statutem ESCB/ECB. To znamená, že je nutno vytvořit právní podmínky pro plnou integraci národní centrální banky do Evropského systému centrálních bank ve smyslu Euro systému (tj. ECB a národní centrální banky zemí, které zavedly euro).

Konvergence v legislativní oblasti obsahuje také podmínku nezávislosti centrálních bank včetně zákazu financování veřejných institucí ze zdrojů centrálních bank a zákaz zvýhodněného přístupu ke zdrojům úvěrových institucí (čl. 101, 102, 108 a 109 Smlouvy o ES).

Plnění konvergenčních kritérií a stavu kompatibility v oblasti postavení centrální banky vyhodnocují nezávisle na sobě Evropská komise a Evropská centrální banka v intervalu minimálně jednou za dva roky, nebo mimořádně v mezidobí, pokud je o to požádá členský stát EU s výjimkou na zavedení eura.

Jednotlivé požadavky na změnu současné legislativy v České republice jsou blíže popsány v následující kapitole.

---

⁹⁵ Národní koordinační skupina pro zavedení eura v ČR. *Příprava právního prostředí na zavedení eura v České republice*. Zavedenieura.cz Dostupné na: http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xbcr/euro/Priprava_pravniho_prostredi_na_zavedeni_eura_pdf.pdf. [cit. 22.1.2010]

5.3 Podmínky přistoupení z pohledu požadavků na současnou legislativu

Je nepochybné, že přijetí eura v České republice se významně promítne v právním řádu. Legislativní změna přechodu na jinou měnu se promítne ve dvou úrovních. V první řadě se dotkne již existujících právních norem, ve kterých jsou korunové peněžní částky přímo uvedeny nebo které se odvolávají na jiné veličiny přímo související s existencí české koruny (např. úrokové sazby), kteráž jako měna zanikne. Tyto stávající předpisy budou novelizovány tak, aby vyhovovaly požadavkům a potřebám souvisejícím se zavedením eura. V druhé řadě bude legislativní změna spočívat v přijetí zvláštních, nových, právních předpisů.⁹⁶ ve dvou směrech, a to, změna současných zákonů a tvorba nových speciálně přijatých pro zavedení.

Současně se vstupem do Evropské unie, tj. podpisem přístupové smlouvy k EU, jejíž souhlas byl dán v referendu, a v Aktu o přistoupení (článek 4) se Česká republika zavázala přijmout společnou měnu euro, přičemž byla České republice udělena dočasná výjimka ve smyslu článku 122 Smlouvy o ES na zavedení eura, což však znamená závazek v budoucnu euro zavést.

5.4 Legislativní změna týkající se samotného zavedení eura

Aby bylo možné zavést společnou měnu jako zákonné platidlo v České republice, bude se muset za tímto účelem přijmout ucelený systém právních norem v jednotlivých oblastech českého právního řádu. Tento systém tvoří nové právní předpisy a také stávající právní předpisy, které bude třeba novelizovat, aby vyhovovaly požadavkům souvisejícím se zavedením eura. Jednou ze stěžejních zásad, o které se zmiňuje národní plán zavedení eura v ČR, je zachování všech práv a závazků v rámci opatření směřujících k nahrazení národní měny eurem, a to v té podobě, v jaké byly založeny před dnem zavedení eura v ČR.

---

⁹⁶ Národní koordinační skupina pro zavedení eura v ČR. „Příprava právního prostředí na zavedení eura v České republice“. http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/dokumenty_pravni_predpisy_1114.html, [cit. 23.1.2010]. s 2

Den zavedení eura, tj. načasování přijetí jednotné měny euro a přistoupení země k eurozóně je politické rozhodnutí v kompetenci Vlády ČR ve spolupráci s ČNB.

5.5 Legislativní připravenost České republiky

Legislativní připravenost České republiky je klíčová v mnoha ohledech. Nejde jenom o splnění požadavků evropského práva, ale ve své podstatě jde o zaručení hladkého zavedení eura a úpravu právního prostředí.

Příslušné normy ES, které upravují přechod členských zemí na euro, jsou v tomto ohledu normami rámcovými, a proto umožňují, aby si členské státy samy upravily podrobnější podmínky přechodu na jednotnou měnu. Jde hlavně o časový horizont jednotlivých kroků a jednotlivou detailnost, tedy šíři úpravy. Obecně totiž platí, že již současné zákony by měly anticipovat budoucí zapojení do eurozóny. Splněním těchto požadavků se bude zabývat další etapa legislativních prací. V tomto ohledu se omezím na podrobnější zkoumání Obecného zákona o zavedení eura, Zákona o České národní bance jeho novelizaci či kompletní nahrazení a dopadům do ústavněprávní roviny.

5.6 Obecný zákon o zavedení eura

Právní rámec pro zavedení společné měny euro bude v obecné rovině upravovat zákon nazvaný Obecný zákon o zavedení eura v České republice (dále jen „Obecný zákon“), jehož obsah bude zahrnovat nejzávažnější právní aspekty zavedení eura v České republice. Ve své podstatě se bude jednat hlavní právní úpravu (*lex generalis*), v němž budou stanoveny předpoklady pro zajištění plynulého přechodu na jednotnou evropskou měnu. Obecný zákon bude navazovat na ustanovení primárního práva ES, čl. 123 Smlouvy o ES a na ustanovení práva sekundárního, na nařízení ES, která se týkají zavedení eura⁹⁷, a také bude vycházet z relevantní judikatury Evropského soudního dvora⁹⁸.

---

⁹⁷ Nařízení Rady (ES) č. 1103/97, ze dne 17. června 1997 o některých ustanoveních týkajících se zavedení eura, ve znění nařízení Rady (ES) č. 2595/2000 ze dne 27. listopadu 2000

Pokud jde o nařízení a jejich charakteristiku, je na tomto místě třeba připomenout, že ze zásady komunitárního práva ve vztahu k nařízením hovoří o tzv. *přímém účinku* (direct effect, effet directe) nařízení, který přímo dopadá na práva a povinnosti všech subjektů ve všech členských státech EU, a *přímé použitelnosti* (direct aplicability, applicabilité directe)⁹⁹, přičemž ta je ale omezena skutečností, že euro nezavádí všechny členské státy Evropské unie.

V tomto ohledu lze hovořit o tzv. *zásadě lex monetae*, podle níž každá stát má vlastní měnovou suverenitu, do čehož patří i právo vytvoření vlastní měny, dále že suverénní práva každého státu nad vlastní měnou musí být uznávána všemi ostatními státy a jejich jurisdikčními i exekutivními orgány a také že uznání suverénních práv jiného státu nad svojí měnou může být odepřeno toliko v případě, kdy je vykonáváno diskriminačním způsobem vůči jiným státům, což ale v žádném případě nebude platit pro euro.¹⁰⁰ Jinými slovy lze tuto zásadu popsat tak, že euro budou z titulu obecného mezinárodního práva uznávat všechny státy světa jako nástupce národních měn jednotlivých zemí. Navíc členské země EU k tomu budou zavázány Smlouvou o ES a příslušnými nařízeními.

Z pohledu práva ES není rozsáhlá novelizace právního řádu v České republice nezbytná, neboť se dají použít výše zmíněná přímo aplikovatelná nařízení ES, podle kterých se odkazy na národní měnu v současných právních předpisech považují za odkazy na euro podle příslušných přepočítacích koeficientů.¹⁰¹

Nařízení Rady (ES) č. 2595/2000, ze dne 27. listopadu 2000, kterým se mění nařízení Rady (ES) č. 1103/97 o některých ustanoveních týkajících se zavedení eura.

Nařízení Rady (ES) č. 974/98, ze dne 3. května 1998 o zavedení eura, ve znění nařízení Rady (ES) č. 2596/2000 ze dne 27. listopadu 2000, nařízení Rady (ES) č. 2169/2005 ze dne 21. prosince 2005 a nařízení Rady (ES) č. 1647/2006 ze dne 7. listopadu 2006

Nařízení Rady (ES) č. 975/98, ze dne 3. května 1998 o nominálních hodnotách a technických specifikacích euromincí určených pro peněžní oběh.

Nařízení Rady (ES) č. 2866/98, ze dne 31. prosince 1998 o přepočítacích koeficientech mezi eurem a měnami členských států přijímajících euro, ve znění nařízení Rady (ES) č. 1478/2000 ze dne 19. června 2000 a nařízení Rady (ES) č. 1086/2006 ze dne 11. července 2006.

⁹⁸ Jedná se především o Rozsudek Soudního dvora ve věci C-19/03 ze dne 14. září 2004 Verbraucher-Zentrale Hamburg eV proti O2 Germany a Rozsudek Soudního dvora ve věci C-359/05 Estager SA proti Receveur principal de la recette des douanes de Brive.

⁹⁹ Šišková, N. Stehlík, V. *Evropské právo 1 : Ústavní základy Evropské unie*. Praha : Linde, 2007. s. 90, 115-140

¹⁰⁰ TOMÁŠEK, M. *Evropské měnové právo*. 1. vydání. Praha : C. H. BECK, 2004. s. 87

¹⁰¹ Článek 3 a článek 13 Nařízení Rady (ES) č. 974/98, ze dne 3. května 1998 o zavedení eura, ve znění nařízení Rady (ES) č. 2596/2000 ze dne 27. listopadu 2000, nařízení Rady (ES) č.

Nicméně s ohledem na právní jistotu mnoho států jde jinou cestou, a to změnou jednotlivých částek a odkazů na národní měnu ve svých právních předpisech. Tento zákon, označován jako tzv. změnový zákon, bývá buď součástí Obecného zákona¹⁰², nebo konstruován jako samostatně stojící zákon vedle Obecného zákona¹⁰³.

Jak již jsem uvedl, Obecný zákon bude přijat zejména z důvodů právní jistoty, tak že se po zavedení eura nebude muset přepočítávat a každý občan uvidí přímo odkaz na euro. Dalším právním problémem je nemožnost nepřímé novelizace zákona, kdy Obecný zákon nemůže, podle zásady *lex posteriori derogat legi priori*, jakožto právní předpis pozdější prostým zavedením jednotky euro v České republice nepřímo měnit právní předpis dřívější. V současnosti je dovolena pouze tzv. přímá novelizace¹⁰⁴, tedy novelizace se provádí pouze novelizací stejného předpisu.¹⁰⁵

5.7 Základní principy Obecného zákona a jeho obsah

Co se týká obsahu, Obecný zákon bude obsahovat ustanovení o opatřeních souvisejících se zavedením eura jako měny a bankovek a mincí znějící na euro jako zákonných platidel v České republice.¹⁰⁶ Obsahem Obecného zákona bude také odkaz na přepočítací koeficient, který bude upraven v novelizovaném Nařízení Rady č 2866/1998/ES.

2169/2005 ze dne 21. prosince 2005 a nařízení Rady (ES) č. 1647/2006 ze dne 7. listopadu 2006.

¹⁰² Tak tomu bylo na Slovensku zákonem č. 659/2007, Zákon o zavedení meny euro v Slovenskej republike a o zmene a doplnení niektorých zákonov, Euro.gov.sk. dostupný na: <http://www.euro.gov.sk/data/files/3371.doc>. [cit. 6.2.2010]

¹⁰³ Tento postup má v plánu ČR. „Obecný zákon o zavedení eura – základní principy“. Dostupný na: http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xbcr/euro/Obecny_zakon_o_zavedeni_eura_v_CR_zakladni_principy__pdf.pdf. 2. [cit. 6.2.2010]

¹⁰⁴ Legislativní pravidla vlády, článek 54 odst. 1

¹⁰⁵ Domnívám se, že stojí za úvahu postup při přechodu z československé koruny na korunu českou, kdy se neřešil problém mezi přímou a nepřímou novelizací.

¹⁰⁶ „Obecný zákon o zavedení eura – základní principy“. Zavedenieura.cz. Dostupný na: http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xbcr/euro/Obecny_zakon_o_zavedeni_eura_v_CR_zakladni_principy__pdf.pdf. 3. [cit. 6.2.2010]

Pokud jde o základní principy tohoto zákona, je třeba říct, že se nebudou odlišovat od principů stanovených komunitárním právem.¹⁰⁷ Základním principem, který bude zakotven v Obecném zákoně, je *princip kontinuity právních závazků*. Tento princip spočívá v tom, že zavedení eura neovlivní platnost právních nástrojů (právní předpisy, rozhodnutí soudu a správních orgánů, smlouvy, jednostranné právní akty aj.). Dalším z principů je *princip nepoškození občana*, který chrání občany před poškozením při zavedení eura. *Principem neutrality* je vyjádřena zásada, že zavedení eura by mělo mít neutrální dopady na všechny subjekty a mělo by být neutrální ve vztahu k veřejnému rozpočtu. *Principy zaokrouhlování a zarovnávaní*¹⁰⁸ jsou další zásady, které může stát podrobněji upravit nad rámec Nařízení Rady 1103/97/ES.

Zároveň naznačuje, jakými nástroji by uvedené principy měly být realizovány, a také se zmiňuje o problémech, které bude třeba v budoucnu ještě vyřešit. V závěrečné části publikace *Obecný zákon o zavedení eura v České republice – základní principy* naznačuje harmonogram dalšího postupu. Vymezuje dobu nezbytně nutnou na přípravu paragrafovaného znění zákona (4 měsíce), vnitřní i mezirezortní připomínkové řízení (cca 4 měsíce), konzultace s ECB (1 měsíc), projednání Legislativní radou vlády (2 měsíce), projednávání zákona Parlamentem (7 měsíců), podepsání prezidentem ČR a zveřejnění ve Sbírce zákonů (1 měsíc). Nabytí platnosti Obecného zákona se předpokládá v době 18-24 měsíců před dnem zavedení eura a nabytí účinnosti Obecného zákona dnem zavedení eura.

Obecný zákon by měl tedy pokrýt nejzávažnější právní aspekty zavedení eura v České republice. Jak již bylo řečeno, bude obsahovat některá opatření, která souvisejí se zavedením eura jako měny a zákonného platidla v České republice, zejména odkaz na přepočítací koeficient, odkaz na způsob přepočtu z koruny na eura, případně na jiné měny, hlavní principy zaokrouhlování, konverzi peněžních prostředků na bankovních a dalších

---

¹⁰⁷ „Obecný zákon o zavedení eura – základní principy“. Zavedenieura.cz. Dostupný na: http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xbcr/euro/Obecnny_zakon_o_zavedeni_eura_v_CR_zakladni_principy__pdf.pdf. [cit. 9.2.2010]. s 4–7

¹⁰⁸ V individuálních výjimečných odůvodněných případech, kdy není možné v právní oblasti zaokrouhlování možné. Srov. Rozsudek Soudního dvora ve věci C-359/05 Estager SA proti Receveur principal de la recette des douanes de Brive

účtech, konverzi cenných papírů, odkaz na garanci neměnnosti dříve uzavřených právních závazků, pravidla duálního označování cen a peněžních částek, pravidla pro duální oběh hotovosti v českých korunách a v euru a pro výměnu oběživa, kontrolu, dozor a sankce při nedodržování tohoto zákona.¹⁰⁹

Obsah Obecného zákona bude také východiskem pro novelizaci dalších právních předpisů České republiky nutnou pro zavedení eura.

5.8 „Novela“ zákona o ČNB

Obecný zákon, pokud se na něj podíváme z časového hlediska, bude mít v celém procesu přechodu na společnou evropskou měnu funkci spíše krátkodobého charakteru, zatímco nový zákon o České národní bance (ČNB) bude plnit úlohu měnového zákona dlouhodobě.

Nový zákon o ČNB nebude pouze novelizací zákona č. 6/1993 Sb. o České národní bance, nýbrž jej má nahradit.¹¹⁰ Tento zákon stanoví přenesení některých rozhodovacích pravomocí na Radu guvernérů Evropské centrální banky. Další významnou změnou je zapojení ČNB do Evropského systému centrálních bank (ESCB)¹¹¹ zejména při vydávání bankovek a mincí (§ 4 odst. 2) a zajišťování jejich oběhu.

Nový zákon o ČNB v § 1 stanoví, že „Tento zákon navazuje na přímo použitelné předpisy Evropského společenství a upravuje postavení, působnost a činnost České národní banky po zavedení jednotné měny euro jako měny České republiky.“¹¹² Přímo použitelnými předpisy jsou míněny ustanovení Smlouvy a jednotlivá nařízení.

Současným hlavním cílem činnosti ČNB je péče o cenovou stabilitu (§ 2 odst. 1), a pokud tím není dotčen její hlavní cíl, Česká národní banka podporuje obecnou hospodářskou politiku vlády vedoucí k udržitelnému

¹⁰⁹ Vláda ČR. *Národní plán zavedení eura v České republice : Část II. konkretizace úkolů v jednotlivých sektorech.* Mfcr.cz. Dostupné na: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/eu_plan_zavedeni_eura.html. [cit. 11.2.2010]

¹¹⁰ „Legislativní potřeby zavedení eura“. Zavedenieura.cz. Dostupný na: http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xbcr/euro/NP_legislativa.pdf. [cit. 6.2.2010]

¹¹¹ § 2 odst. 3 návrhu zákona o ČNB

¹¹² Návrh zákona o ČNB v paragrafovém znění dostupný na CNB.cz. http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/legislativa/pripravovane_predpisy/download/navrh_zakon_o_cnb.pdf. [cit. 6.2.2010]

hospodářskému růstu. Hlavní cíl ČNB bude nový zákon stanovovat s ohledem na členství v ESCB poněkud odlišně, a to tak, že hlavním cílem České národní banky bude podílet se v rámci Evropského systému centrálních bank a v souladu s jeho měnovou politikou na udržování cenové stability (§ 3 odst. 1).

Nový zákon o ČNB nezmění nic na tom, že ČNB bude i nadále ústřední bankou ČR.¹¹³ Měnová politika, která se bude provádět v České republice, bude měnovou politikou EU stanovenou s ohledem na cenovou stabilitu v EU, resp. zemí, které zavedly euro.

V zákoně bude explicitně řečeno, že „měnou České republiky je euro. Zkratka názvu eura je EUR a symbolem eura je €. Peněžní jednotkou je jedno euro, které se dělí na sto centů.“¹¹⁴

Významnou kvalitativní změnou, která se dotýká výkonných činností, bude již naznačené zapojení ČNB do Evropského systému centrálních bank a plnit svou roli emitenta bankovek a mincí v eurech a zajišťování jejich oběhu. To však nic nemění na skutečnosti, že povolování emise bankovek je výhradním právem ECB. ČNB se tak bude pouze podílet na vydávání bankovek společné evropské měny tak, že bude na základě rozhodnutí a se souhlasem ECB sjednávat tisk bankovek, organizovat dodávky bankovek od výrobců, kontrolovat jejich kvalitu (§ 34).

Svým charakterem jde především o kompetenční právní normu, která umožňuje ČNB plnit funkce centrální banky státu a současně jí umožňuje již dnes naplňovat vztah k ECB.

Vztah ČNB a ECB se všestranně prohloubí poté, kdy Česká republika vstoupí do eurozóny a přijme euro jako svou měnu. Jeden znak uvedeného prohloubení vztahu může být, že guvernér ČNB bude rovněž členem Rady guvernérů (Governing Council), jakožto nejvyššího řídicího orgánu ECB s rozhodovací pravomocí. Největší kvalitativní změnou ale bude přenesení některých nejvýznamnějších rozhodovacích pravomocí, zejména z oblasti měnové politiky, na Radu guvernérů ECB.

---

¹¹³ Čl. 98 odst. 4 Ústavy České republiky, § 2 odst. 1 nového zákona o ČNB

¹¹⁴ § 33 nového zákona o ČNB, které navazuje na Nařízení Rady (ES) č. 974/98 ze dne 3. května 1998 o zavedení eura, v platném znění, sdělení Komise – Použití symbolu eura (COM 97 418) a Nařízení Rady (ES) č. 975/98 ze dne 3. května 1998 o nominálních hodnotách a technických specifikacích euromincí určených pro oběh, ve znění nařízení Rady (ES) č. 423/99.

Významnou změnou v tomto ohledu bude předání rozhodovacích pravomocí v působnosti Evropského systému centrálních bank (zejména měnová politika, správa oficiálních devizových rezerv, podpora fungování platebních systémů, peněžní oběh) z ČNB na ECB. ČNB se naopak stane výkonnou složkou Eurosystemu, která bude rozhodnutí ECB realizovat. Úkoly, které realizovala ČNB v rámci svých národních úkolů (např. dohled nad finančním trhem) zůstanou nezměněny.¹¹⁵ Každé národní centrální bance zastoupení v ECB budou příslušet dva stěžejní úkoly: přispívat k rozhodování o měnové politice a realizovat tato přijatá opatření v rámci hranic své země.¹¹⁶

Měnová politika, která se bude provádět v České republice, bude měnovou politikou Evropského společenství, resp. členských států, které zavedly euro jako svoji měnu, stanovenou s ohledem na cenovou stabilitu v těchto zemích.

Nový zákon je zajímavý i z jiného pohledu. Je totiž koncipován s časově relativně neurčitou legisvakanční lhůtou. Nabytí účinnosti tohoto zákona je totiž vázáno na den zavedení eura jako měny v ČR.

Nejenom při přípravě zákona o ČNB, ale i obecně v souvislosti s přijetím eura, vyvstala otázka, zda ke vstupu ČR do eurozóny není nutná změna Ústavy ČR či jiných ústavních zákonů (např. zákona o obecném referendu). Evropská legislativa sice explicitně nepožaduje, aby stát přistupující k měnové unii provedl o této otázce na svém území hlasování v referendu, nicméně na základě české legislativy by Česká republika hlasování o přijetí společné evropské měny vyhlásit mohla. Aby hlasování v referendu vůbec proběhlo, je nezbytné schválit a přijmout nový zákon o obecném referendu nebo, jak tomu bylo při vstupu České republiky do Evropské unie, přijmout speciální ústavní zákon týkající se pouze této otázky. Případné referendum se z logiky věci nebude moci vztahovat k otázce, zdali do měnové unie vstoupíme, nýbrž jen o tom, ve kterém okamžiku se tak stane. Z tohoto faktu vyplývá, že referendum by mohlo být v případě negativního postoje obyvatelstva k přijetí eura v určitém okamžiku zopakováno později ještě

---

¹¹⁵ Vláda ČR. *Národní plán zavedení eura v České republice : Část II. konkretizace úkolů v jednotlivých sektorech.* Mfcr.cz. Dostupný na: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/eu_plan_zavedeni_eura.html. [cit. 16.2.2010]. s 22

¹¹⁶ BRŮŽEK, A. *Aktuální otázky světové ekonomiky : V. Závěrečná fáze realizace Evropské měnové unie a společné měny euro.* Praha : VŠE, 2002. s 8

několikrát. Tato praxe není v Evropě nic výjimečného, jak bylo uvedeno na příkladu Švédska, které mohlo bez sebemenších problémů splnit podmínky pro přijetí eura, ale právě kvůli výsledku hlasování v referendu vstup do eurozóny fakticky odkládá.

5.9 Novela Ústavy ČR

Pokud jde o samotnou Ústavu a eventuální nutnost její změny v důsledku přijetí společné evropské měny, přijala Národní koordinační skupina pro zavedení eura v České republice závěr, že ústavní změna není nutná.¹¹⁷ Plánovaná změna Ústavy by se mohla uskutečnit teoreticky ve dvou oblastech. Za prvé, zapojení České republiky do hospodářské a měnové unie by mohlo znamenat změnu v článku 98 odst. 1 Ústavy a to tak, že kompetence ČNB v oblasti měnové politiky s primárním cílem zajistit cenovou stabilitu se přenášejí na Evropskou centrální banku. K obdobné změně došlo v souvislosti s přijetím eura v Německu, kde bylo zapotřebí novelizovat článek 88 Základního zákona.¹¹⁸ O jiné změně uvažuje Tomášek¹¹⁹ a to v tom ohledu, že by byla možná změna článku 62 Ústavy. Ve smyslu čl. 62 písm. k) Ústavy prezident republiky jmenuje členy Bankovní rady České národní banky. Prezident tak činí bez jakéhokoli omezení, neboť se jedná o pravomoc zařazenou do čl. 62, ačkoli existují i názory, že tato pravomoc podléhá kontrasignaci podle čl. 63 odst. 3 Ústavy. Tento názor se opírá o interpretaci vzájemného vztahu mezi ustanovením čl. 62 písm. k) Ústavy a zákonem č. 6/1993 Sb., o České národní bance, pokud se týká jeho ustanovení, pojednávajících o Bankovní radě ČNB. Zmíněná situace byla řešena nálezem Ústavního soudu (ze dne 20. června 2001, vyhlášeným ve Sbírce zákonů dne 3. srpna 2001 pod číslem 285/2001 Sb.), a to ve prospěch Ústavy a toho, že se

---

¹¹⁷ Národní koordinační skupina pro zavedení eura v ČR. *Příprava právního prostředí na zavedení eura v České republice*. Zavedenieura.cz Dostupné na: http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xbcr/euro/Priprava_pravniho_prostredi_na_zavedeni_eura.pdf.pdf. [cit. 16.2.2010]. s 4

¹¹⁸ Čl. 88 Základního zákona po změně zní: „Der Bund errichtet eine Währungs- und Notenbank als Bundesbank. Ihre Aufgaben und Befugnisse können im Rahmen der Europäischen Union der Europäischen Zentralbank übertragen werden, die unabhängig ist und dem vorrangigen Ziel der Sicherung der Preisstabilität verpflichtet.“

¹¹⁹ TOMÁŠEK, M. „Legislativní dopady přijetí eura“. Idnes.cz. Dostupné na: http://bankovnictvi.ihned.cz/2-17636980-900000_d-f6. [cit. 11.2.2010]

jedná o samostatnou pravomoc prezidenta, která nepodléhá kontrasignaci. Tomášek na jednu stranu připouští, že případná změna Ústavy není rozhodně pro přijetí eura nezbytná, protože evropské právo považuje způsob jmenování funkcionářů národních centrálních bank za věc národního práva. Na druhé straně je však dle Tomáška nutné mít na paměti, že „v návaznosti na vstup České republiky do Evropské unie podléhá guvernér České národní banky, jakožto člen Rady guvernérů Evropské centrální banky, zvláštnímu režimu pro odvolání z funkce a požívá ochrany Evropského soudního dvora.“¹²⁰ Tato otázka je již do jisté míry řešena ustanovením § 6 odst. 13 zák. č. 6/1993 Sb., o České národní bance, kdy „odvolaný guvernér nebo Rada guvernérů Evropské centrální banky se mohou domáhat přezkoumání rozhodnutí o odvolání z funkce u Evropského soudního dvora, a to v případě, že se domnívají, že tímto rozhodnutím došlo k porušení Smlouvy o založení Evropského společenství nebo jiného právního předpisu vydaného k jejímu provedení.“

Přenos pravomocí na ústavní úrovni je charakteristický pro celou řadu členských států. V české Ústavě se této změny týká např. článek 10a, který byl zaveden po tzv. euronovele Ústavy, obdobné řešení najdeme ve francouzské ústavě¹²¹ a jak již bylo zmíněno i v ústavě německé a v dalších státech.

Jak již jsem výše zmínil, podstatné je, že Národní koordinační skupina pro zavedení eura v České republice přijala závěr, že ústavní změna není nutná a pravděpodobně ke změně Ústavy nedojde.

5.10 Změna ostatních zákonů

Doteď jsem se omezil jen na popisování změny, resp. přijetí dvou zákonů – Obecný zákon a zákon o České národní bance. Pokud bychom zkusili do vyhledávání v systému ASPI zadat heslo „Kč“ a vyhledávání omezili pouze na „platné a účinné“ právní normy, ukáže se přibližně 3000 záznamů obsahující zmíněné heslo. V tomto výčtu je ovšem zahrnuto i velké množství právních norem, které jsou novelami jiných zákonů. Po odečtení těch právních

¹²⁰ TOMÁŠEK, M. „Legislativní dopady přijetí eura“. Idnes.cz. Dostupné na: http://bankovnictvi.ihned.cz/2-17636980-900000_d-f6. [cit. 12.2.2010]

¹²¹ čl. 88-2 Constitution de la République française uvádí „La loi fixe les règles relatives au mandat d'arrêt européen en application des actes pris par les institutions de l'Union européenne.“

norem, které nebude nutné novelizovat, dospějeme k číslu cca 500 zákonů¹²², které jsou potenciálními kandidáty přímé novelizace. Od tohoto údaje je nutné odlišit zákony, kterých se přijetí eura dotkne jinak než pouhou změnou korunové částky za euro. Lze totiž očekávat, že v nejbližší době po zavedení eura dojde ke změně i těchto zákonů.

V tomto případě jde zejména o zákony, které byly v rámci harmonizačních tendencí transponovány do českého právního řádu. Někteří autoři se dokonce domnívají, že by mohlo dojít k vážnějšímu narušení finanční neutrality. Abych se vyjádřil konkrétněji, jde o zákony, které obsahují určité požadavky navázané na evropskou společnou měnu euro. Důvodem změny příslušné legislativy vidím v tom, že návrat k částkám vyjádřených v eurech bude probíhat při naprosto jiné kurzové úrovni mezi českou korunou a eurem, než při jaké byly eurové částky implementovány do českého právního řádu. Jako příklad bych uvedl výši základního kapitálu družstevní záložny¹²³.

Minimální požadavek na základní kapitál v ustanovení § 2 odst. 3 je stanoven tak, že musí být splacena částka ve výši alespoň 35 milionů Kč. V roce 2000 byl zákon č. 87/1995 Sb. novelizován a k 1. 5. 2000 nabyl účinnosti zákon č. 100/2000 Sb. Tento zákon přikazoval k základnímu kapitálu 500.000 Kč v souladu s příslušnou směrnicí složit navíc před podáním žádosti o povolení částku 35.000.000 Kč, která měla tvořit základní kapitál, popř. rizikový a rezervní fond. Tato částka odpovídala požadavku na výši základního kapitálu v příslušné směrnici, která činí 1 milion eur.

Při současném nebo hypotetickém budoucím přepočítacím koeficientu $1 \text{ €} = 27 \text{ Kč}$, by tak finančně neutrální přepočet minimálního požadavku na kapitál dosahoval přibližně 1,3 milion eur.

Jinými slovy, kdyby došlo k novelizaci výše zmíněného zákona a naplnění požadavků směrnice, tj. reálné snížení požadavku na základní kapitál uzákoněním částky 1 milion eur, mohlo by to představovat poměrně výrazné změkčení stávající právní úpravy.¹²⁴ Tato problematika je daleko širší a nevztahuje se jen na spořitelny a úvěrová družstva. Uvedený příklad je jen

---

¹²² K podobnému číslu dochází i Národní koordinační skupina pro zavedení eura v ČR

¹²³ § 2 odst. 3 zákona č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech ve znění pozdějších předpisů

¹²⁴ Podobného problému finanční neutrality si všimá Národní koordinační skupina pro zavedení eura v ČR

ilustrativní. Stejný problém může vyvstat u přepočtu pokut, pojištění vkladů, tedy české právní úpravy, kde je určitá možnost uplatnění evropského práva. Téměř jistou změnu budou pak představovat zákonná ustanovení, která odkazují na úrokové sazby stanovené ČNB.

V důsledku jde o to, že zákonodárce by se měl *de lege ferenda* zamyslet nad tím, zda upřednostní zjednodušený postup vyjádřený principem finanční neutrality, tj. přepočítat korunovou částku přepočítacím koeficientem, anebo princip rovného zacházení pro české subjekty, tj. převzít eurovou částku z práva EU.

6. ZÁVĚR

Cílem této práce bylo objasnit podmínky přijetí a zavedení společné evropské měny v České republice s důrazem kladeným na podmínky právní. Specifikum těchto podmínek spočívá v jejich navázání na makroekonomická kritéria, a *eo ipso* se nedá od ekonomických charakteristik při posuzování právních aspektů odhlížet od jejich společensko-ekonomických základů. Tím by byly vytrženy z kontextu a nebylo by možné jim správně porozumět. Z tohoto důvodu jsem se jimi v tomto ohledu rovněž zaobíral.

V krátkosti byly popsány zkušenosti jednotlivých států, které společnou měnu již přijali, a to zejména zkušenosti těch států (Slovinsko, Slovensko), kterými se nechává inspirovat i postup České republiky v otázce přijetí společné měny. Bylo také poukázáno na nedůsledný postoj evropských orgánů v souvislosti s posuzováním plnění konvergenčních kritérií Řecka, které svým „kreativním“ hodnocením svých makroekonomických ukazatelů dokázalo zastínit nesrovnalosti ve veřejných financích a do eurozóny se začlenit.

Na evropskou měnovou integraci lze pohlížet i z pohledu nákladů a přínosů, jinými slovy „co z toho budeme mít a za jakou cenu?“ Náklady a přínosy jsou shrnuty v části Ekonomická a měnová integrace. Jednotlivé náklady a přínosy lze dále členit (trvalé, okamžité, přímé nepřímé). Nejčastější zmiňované náklady jsou ztráta autonomní měnové politiky, ztráta kurzové politiky a bezprostřední růst cenové hladiny. Přínosy lze hledat spíše v mikroekonomické sféře (odstranění kurzového rizika, nižší transakční náklady, bezpečnější půjčování a obecné výhody mezinárodní měny). Lze také předpokládat, že přijetí společné evropské měny v České republice bude kladně ovlivňovat vývoj veřejných financí, resp. hospodaření s nimi. Tento důsledek můžeme vyvodit z ustanovení Smlouvy o ES o postupu při nadměrném schodku.

Poměrně rozsáhlejší část je věnována konvergenčním kritériím. Maastrichtská smlouva, přijatá v roce 1992, se zaměřila na sledování kritérií, které mají makroekonomický charakter. Mnoho autorů těchto pět kritérií člení na dvě fiskální povahy (kritérium zadluženosti a rozpočtové kritérium) a tři zbývající jsou měnové povahy (inflační kritérium, úrokové kritérium, kritérium směného kurzu). Ke stejnému členění jsem se přiklonil i já ve své práci.

Konvergenční kritéria už v době jejich zavedení vyvolávala diskuzi nad jejich relevancí vynucovat reálnou konvergenci ekonomik členských států a nad vhodností jednotlivých kritérií. Diskuze na toto téma neutuchají dodnes.

I když jsou tyto podmínky vyžadovány *cumulative*, nelze tvrdit, jak bude v příslušných kritériích uvedeno, že jejich posuzování a interpretace jsou na stejné úrovni. Kupříkladu míra inflace je posuzována velmi nekompromisně, plnění původně rigorózních podmínek v oblasti veřejných financí je otupováno a podmínky směnného kurzu pomalu ale jistě ztrácí svůj původní význam. Za zamyšlení také stojí jejich původně plánovaná nekompromisnost ve vztahu k prvním členům eurozóny, tj. jejím zakládajícím členům, kdy se u několika států při plnění kritérií „přimhouřilo oko“.

Kritérium cenové stability je vyjádřeno ve Smlouvě o ES i v Protokolu o kritériích konvergence. Konkrétně za kritérium cenové stability považuje „dosažení vysokého stupně cenové stability patrného z míry inflace, která se blíží míře inflace nejvýše tří členských států, jež dosáhly v oblasti cenové stability nejlepších výsledků.“ Jelikož za inflaci zodpovídá a svými nástroji měnové politiky ji ovlivňuje Evropská centrální banka, patří míra inflace mezi ta kritéria, které jsou nejpřísněji sledována.

Pokud jde o kritérium dlouhodobých úrokových sazeb, je situace podobná jako u kritéria cenové stability, a to tak že kritérium dlouhodobých úrokových sazeb je zakotveno jak v ustanoveních Smlouvy, tak v Protokolu o kritériích konvergence. Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb předpokládá, že „stálost konvergence dosažené členským státem a jeho účastí v mechanismu směných kurzů Evropského měnového systému, která se odráží v úrovních dlouhodobých úrokových sazeb.“ Protokol o kritériích konvergence upřesňuje a do jisté míry rozšiřuje tento výklad.

Měnový kurs představuje cenu cizí měny vyjádřenou v peněžních jednotkách měny jiné. Měnový kurs se zpravidla určuje na měnovém trhu, kde se obchoduje s měnami různých zemí. Právní zakotvení kritéria stability měnového kurzu nalezneme ustanovení, které stanoví „dodržování normálního flukтуаčního rozpětí stanoveného mechanismem směných kurzů Evropského měnového systému po dobu alespoň dvou let, aniž by došlo k devalvací vůči měně jiného členského státu“, na nějž navazuje ustanovení Protokolu o kritériích konvergence. Smlouva a připojený protokol přímo odkazuje na

kritérium účasti v Kurzovém Mechanismu ERM II, jehož mechanismus fixuje jednotlivé měny na euro v rámci tzv. flukтуаčního pásma. Do jisté míry lze říct, že toto kritérium ztratilo na účinnosti. V tomto ohledu při aplikaci může být výše uvedená ustanovení Smlouvy nebo i větší část smlouvy považována za *lex imperfecta*. Jde zejména o to, že jedna kritéria (kritérium úrokové sazby a kritérium stability měnového kurzu) můžeme označit za tzv. *soft law* a druhá kritéria (míra inflace, rozpočtový schodek, státní dluh) za tzv. *hard law*. Česká republika se do současné doby nezapojila do ERM II a jelikož se neúčastní kurzového mechanismu ERM II, není možné kurzové kritérium formálně vyhodnocovat.

Pokud jde o druhou skupinu kritérií – fiskální kritéria, obecně u těchto kritérií platí, že pro většinu států ať už se jedná o státy, které do měnové unie hodlají vstoupit nebo již samotné členy, představují mnohem problematictější kritérium pro jeho splnění. Kritérium deficitu veřejných rozpočtů a celkově kritéria fiskální povahy jsou dle mého názoru daleko více politicky citlivé a nezanedbatelný je rovněž dopad rozpočtových omezení na veřejnost např. pokud jde o sociální politiku státu. Právní zakotvení kritéria deficitu veřejných rozpočtů nalezneme v článku 121 odst. 1 Smlouvy, který požaduje, aby byl dosahován „dlouhodobý udržitelný stav veřejných financí patrný ze stavu veřejných rozpočtů nevykazujících nadměrný schodek ve smyslu článku 104 odst. 6“.

Požadavek „dlouhodobě udržitelný stav veřejných financí patrný ze stavu veřejných rozpočtů nevykazující nadměrný schodek ve smyslu článku 104 odst. 6 Smlouvy“ je dále rozveden v článku upravující postup při nadměrném schodku, přičemž referenční hodnota je stanovena v Protokolu o postupu při nadměrném schodku tak, že referenční hodnota překročí 60 % pro poměr veřejného dluhu k hrubému domácímu produktu v tržních cenách (článek 1 Protokolu).

Pokud bychom zhodnotili plnění konvergenčních kritérií, můžeme konstatovat, že se České republice daří plnit tři kritéria z pěti (jedno, stabilita směnného kurzu není vyhodnocována, jelikož ČR není zapojena do ERM II.). Doposud má problémy s plněním v oblasti veřejných financí, konkrétně jde o vládní deficit, který přibližně o 4 procentní body překračuje referenční

hodnotu. Alarmující je také nárůst veřejného dluhu, který se ale prozatím drží pod referenční hranicí 60% HDP.

Evropská unie sice vytváří nejrůznější programy a plány na vstup do měnové unie, nicméně pro jasné fungování, tj. takové, aby byla dlouhodobě plněna maastrichtská kritéria, tolik plánů nemá. Někdy se uvádí, že splnění stanovených kritérií je jen jednorázové s ohledem na vstup do eurozóny. Pro příklady a důkazy tohoto stavu není třeba chodit daleko.

S ohledem na to že byla přijata Lisabonská smlouva, domnívám se, že by nebylo správně ji ve vztahu k přijetí společné evropské měně opomenout. Mezi nejvýznamnější změny lze uvést zavedení tzv. Euroskupiny, změny v ECB a v pravidlech pro oběh eura.

V části Strategie přistoupení členského státu k eurozóně, bylo naznačeno několik modelových postupů, kterých lze pro zavedení využít. Jako optimální se pro Českou republiku jeví tzv. velký třesk (Big Bang), který je již vyzkoušen (Slovinskem a Slovenskem) a v současnosti je považován jako nejvhodnější, pokud jde o náklady a přínosy se vstupem spojenými.

Ke konvergenčním kritériím ve své podstatě makroekonomické povahy bývá někdy přidáváno šesté kritérium povahy právní. Tzv. šestým konvergenčním kritériem je nutnost právní slučitelnosti spočívající ve sloučení statutu národní centrální banky se statutem Evropské centrální banky a Evropského systému centrálních bank. Právní slučitelnost je přiblížena v části Euro a česká legislativa.

Aby bylo možné zavést společnou měnu jako zákonné platidlo v České republice, bude se muset za tímto účelem přijmout ucelený systém právních norem v jednotlivých oblastech českého právního řádu. Přímých novelizací zejména změny jednotlivých předpisů, ve kterých figurují korunové částky, bude nespočet. Zaměřil jsem se hlavně na dva nejdůležitější zákony, a to Obecný zákon o zavedení eura a Zákon o ČNB.

Obecný zákon bude přijat zejména z důvodů právní jistoty, tak že se po zavedení eura nebude muset přepočítávat a každý občan uvidí přímo odkaz na euro. Obecný zákon bude obsahovat ustanovení o opatřeních souvisejících se zavedením eura jako měny a bankovek a mincí znějící na euro jako zákonných platidel v České republice. Obsahem Obecného zákona bude také odkaz na přepočítací koeficient a stanovovat základní principy pro vyšší právní jistotu

adresátů (princip kontinuity právních závazků, princip nepoškození občana, princip neutrality, principy zaokrouhlování a zarovnávaní a další).

Obecný zákon, pokud se na něj podíváme z časového hlediska, bude mít v celém procesu přechodu na společnou evropskou měnu funkci spíše krátkodobého charakteru, zatímco nový zákon o ČNB bude plnit úlohu měnového zákona dlouhodobě. Měnová politika, která se bude provádět v České republice, bude měnovou politikou EU stanovenou s ohledem na cenovou stabilitu v EU, resp. zemí, které zavedly euro. Významnou kvalitativní změnou, která se dotýká výkonných činností, bude již naznačené zapojení ČNB do Evropského systému centrálních bank a plnit svou roli emitenta bankovek a mincí v eurech a zajišťování jejich oběhu. Měnová politika, která se bude provádět v České republice, bude měnovou politikou Evropského společenství, resp. členských států, které zavedly euro jako svoji měnu, stanovenou s ohledem na cenovou stabilitu v těchto zemích. V tomto ohledu lze mluvit o zachování/ztrátě měnové suverenity, která by se mohla promítnout i na ústavní úrovni.

Měnová suverenita se stává v rámci eurozóny pojmem s posunutým významem. V praxi to bude znamenat, že zákonodárná pravomoc v měnových otázkách bude přecházet z členského státu (ČR) na orgány Unie. Tento přechod bude završen vstupem do třetí etapy hospodářské a měnové unie.

Měnovou suverenitu pojmám jako výkon nezadatelných práv nad měnou a měnovou politikou. Tradiční pojetí měnové suverenity, ve vztahu stát-měna, stát-měnová politika, bylo pokládáno za jeden z projevů státní suverenity. Přenesením této suverenity ze státu na Unii, lze pak chápat jako překonání tohoto pojetí.

Odpověď na první hypotézu, kterou jsem si v cíli práce stanovil, tedy jestli by ČR musela přijmout společnou měnu po splnění všech kritérií, je evidentní. Česká republika se k tomu zavázala již v okamžiku vstupu do EU, přičemž jí byla poskytnuta dočasná výjimka. Stalo se pravidlem, že o zrušení dočasné výjimky usiluje stát, který splnil všechna kritéria a je připraven euro zavést. V tomto ohledu první hypotéza souvisí s druhou.

V úvodu jsem si stanovil také hypotézu, zda je zavedení eura politickou otázkou. Ano i ne. Povinnost přijmout společnou evropskou měnu vyplývá z primárního práva EU. Tedy v tomto ohledu je to otázka ryze právní. Na

druhou stranu, když se podíváme na postoj Švédska, které je sice povinno společnou měnu zavést, používá takové politické nástroje, kterými de facto využívá skrytého opt-outu, přijetí eura suspenduje vyčkáváje na změnu politické nálady.

V této práci jsem se především věnoval podmínkám vstupu České republiky do měnové unie. Za úvahu také stojí, zda je možné, aby Česká republika zůstala mimo měnovou unii. Prostým pohledem na výše citovanou evropskou právní úpravu a také s ohledem na závazek v tzv. přístupové smlouvě, lze dojít k závěru, že po kumulativním splnění všech podmínek vstupu (konvergenčních kritérií) bude Česká republika povinna k eurozóně přistoupit, pokud nebude chtít využít např. tzv. švédskou cestu, o čemž velice pochybuji.

I když vstup do měnové unie lze do jisté míry chápat jako politický krok, je třeba důsledně zvažovat vstup a přijetí společné evropské měny, a to zejména s ohledem na budoucí omezení suverenity České republiky v měnových otázkách. Pro hospodářskou politiku to sice může znamenat ztrátu významných nástrojů, které by mohli napomoci zmírnit negativní dopady plynoucí z rozdílného domácího a zahraničního ekonomického vývoje, i když její význam v naší otevřené ekonomice není dle mého názoru tak zásadní.

Jsem přesvědčen, že v současné době by nebylo pro Českou republiku přínosné unáhlené usilování o vstup do eurozóny. Vstup musí být velmi dobře naplánován. Nejenom ekonomické prostředí, ale i právní, musí být na tento krok dobře připraveno. Dospěl jsem k závěru, že jeho zavedení bude vždy politickým rozhodnutím, a proto se musí právě politici odhodlat k nutným reformám a trpělivě vysvětlovat význam společné měny veřejnosti jako i přínosy a náklady, které zavedení eura přinese. Na druhou stranu neschopnost české vlády prosadit zásadní reformy v oblasti veřejných financí může být výraznou brzdou vstupu do eurozóny.

Pokud jde o třetí hypotézu, tj. otázka setrvání v evropské měnové unii za předpokladu, že Česká republika po vstupu do HMU nebude kritéria splňovat, je dle mého soudu nejproblematictější. Na jedné straně můžeme poukazovat na státy, které konvergenční kritéria neplnily ani v době vstupu ani dlouhodobě poté a proti kterým nebylo žádným razantním postupem zasahováno ze strany orgánů Unie (např. postup při nadměrném schodku nebo

jiné mechanismy), a na druhé straně můžeme poukazovat na situaci „černé ovce“ eurozóny – Řecka, proti kterému bouřlivě vystupují evropští politici a hledají co nejúčinnější řešení. V tomto ohledu bude eurozóna vždy záviset na nejslabším članku, který bude moci měnovou unii destabilizovat svým neodpovědným chováním.

Zajímavým tématem pro další výzkum by byla budoucnost směřování eura a eurozóny. Kam a do jaké míry se bude vyvíjet, zda je to jen určitý předstupeň politické integrace, nebo jestli je to jen prohloubení dosavadní integrace ekonomické.

SUMMARY

This diploma thesis deals with the adoption of the euro in the Czech Republic. The special attention is paid to the legal condition it must meet. The legal conditions stipulated in the Treaty on European Union (Maastricht Treaty) are closely related to their economic ground which they serve for. In order to understand better the legal points of issue, it is necessary to mention some basis and deal with them.

I have chosen a couple of states that have adopted the euro recently and where the Czech Republic process of adoption finds inspiration (namely Slovenia and Slovakia), and I have pointed out the irresponsible attitude of EU Institutions as to reviewing how Greece meets the convergence criteria.

The European monetary integration can also be seen in the scope of costs and benefits. The third part includes convergence criteria (Inflation rates, Government finance – Annual government deficit and Government debt, Exchange rate, and last but not least the Long term interest rates), their specification and differentiation with respect to the provisions of the Treaty and their economic relevance. They are divided into two macroeconomic groups (monetary and fiscal) and a legal one. This part analyzes the suitability and appropriateness of the criteria and focuses on their fulfillment by the Czech Republic. If we dare to evaluate the current situation in the Czech Republic we can state three of five criteria are met (the Exchange rate is not officially evaluated, because Czech Republic does not participate in the Exchange Rate Mechanism II). So far Czech Republic has had problems with Government finance – especially the Annual government deficit which exceeds 3 per cent to GDP (i.e. the reference value).

Due to the adoption of Lisbon Treaty it is considered necessary to state a few comments on that, especially forming the Eurogroup, particular changes in ECB structure and new euro circulation rules.

In the part Euro adoption strategy there are outlined some model schemes which seems to be suitable for adoption of the euro. The Czech Republic has chosen so-called Big Bang scheme which has been proven suitable in Slovakia and Slovenia.

Legal convergence, sometimes called the sixth convergence criterion, is the main topic in the next part. Convergence in the legal field is *conditio sine qua non*. It is unconditionally required the legal compatibility concerning the ECB and the Czech National Bank. This issue together with General Euro Adoption Act and Czech National Bank Act is concentrated in part called Euro and Czech legislation.

With respect the fact that the Czech Republic is going to enter the Euro zone the monetary sovereignty tends to shift its traditional meaning. In practice it means the legislative and lawmaking power concerning euro matter will pass over from the member state to EU Institutions.

LITERATURA A PRAMENY

LITERATURA

- [1.] ARNOLD, R. *Macroeconomics*, 9th edition. Boston: South-Western College Publishing, 2009.
- [2.] BAKEŠ, M. a kol. *Finanční právo*. 3. aktualizované vydání. Praha : C. H. Beck, 2006.
- [3.] BLÉJER, M., CHENEY, D. *Optimum Currency Areas : New Analytical and Policy Developements*. IMF: 1997.
- [4.] BRŮŽEK, A. *Aktuální otázky světové ekonomiky : V. Závěrečná fáze realizace Evropské měnové unie a společné měny euro*. Praha : VŠE, 2002.
- [5.] BRŮŽEK, A., SMRČKOVÁ, G., ZÁKLASNÍK, M. *Evropská měnová integrace a Česká republika*. Praha: Velryba, 2007.
- [6.] CIHELKOVÁ, E. – JAKŠ, J. *Evropská integrace – Evropská unie*. Praha : Oeconomica, 2004.
- [7.] De GRAUWE, P. *The Economics of Monetary Union*, 6th Edition. Oxford : Oxford University Press, 2005.
- [8.] DĚDEK, O. *Historie evropské měnové integrace : od národních měn k euru*. Praha : C. H. BECK, 2008.
- [9.] DYSON, K. *European States and the Euro. Europeanization, Variation, and Convergence*. Oxford : Oxford University Press, 2002.
- [10.] FIALA, P., PITROVÁ, M. *Evropská unie*, Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003.
- [11.] HELÍSEK, Mojmir et. al. *Euro v ČR z pohledu ekonomů*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2009.
- [12.] HELÍSEK, M. a kol. *Vstup ČR do eurozóny, ERM II a kurzové konvergenční kritérium*. Praha : Vysoká škola finanční a správní, 2007.
- [13.] LACINA, L. a kol. *Měnová integrace : náklady a přínosy členství v měnové unii*. Praha : C. H. BECK, 2007.
- [14.] LACINA, L. a kol. *Studie vlivu zavedení eura na ekonomiku ČR. 2. Upravené vydání*. Bučovice : Martin Stříž, 2008.

- [15.] MARTIN, A., ROSS, G. *Euros and Europeans. Monetary Integration and the European Model of Society*. Cambridge University Press 2004.
- [16.] MLÁDENKOVÁ, I. *Měnová a finanční politika EU*. Brno : Masarykova univerzita, 2005.
- [17.] NETUŠILOVÁ, P, HRANAIOVÁ, K. *Monetary and Fiscal Policies in the EU*. Plzeň : Západočeská Univerzita, 2008.
- [18.] PEČINKOVÁ, I. *Euro versus koruna. Rizika a přínosy jednotné evropské měny pro ČR*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2008.
- [19.] SEAR, Simon. *Euro : jak se vyrovnat s důsledky zavedení jednotné evropské měny*. Praha : Management Press, 1999.
- [20.] ŠIŠKOVÁ, N. STEHLÍK, V. *Evropské právo 1 : Ústavní základy Evropské unie*. Praha : Linde, 2007.
- [21.] TICHÝ, L. a kol. *Evropské právo*. 3. vydání. Praha : C. H. BECK, 2006.
- [22.] TOMÁŠEK, M. *Evropské měnové právo*. 1. vydání. Praha : C. H. BECK, 2004.
- [23.] TOMÁŠEK, M. *Právní nástupnictví měny Euro*. Praha : Linde, 2000.
- [24.] TOMÁŠEK, M. *Právní základy Evropské měnové unie*. Praha : Bankovní institut, 1999.
- [25.] ZAHRADNÍK, P. *Vstup do Evropské unie – Přínosy a náklady konvergence*, C.H. BECK, 2003.

ČLÁNKY:

- [1.] KUBOSOVA, L. *Malta's euro bid may test EU public debt criteria*. 27. 2. 2007. Dostupný na: <http://euobserver.com/19/23578>. [cit. 28.2.2010]
- [2.] POP, V. *Greek deficit 'endangers' euro, EU commission says*. Dostupný na: <http://euobserver.com/?aid=29328>. [cit. 28.2.2010]
- [3.] RETTMAN, A. *Small EU states rush to join single currency*. 13. 2. 2007. Dostupný na: <http://euobserver.com/?aid=23488>. [cit. 15.2.2010]
- [4.] WILLIS, A. *Greece facing strict surveillance from Brussels* Dostupný na: <http://euobserver.com/?aid=29400>. [cit. 4.2.2010]

- [5.] WILLIS, A. *Brussels examines finances of four member states*. Dostupný na: <http://euobserver.com/?aid=29355>. [cit. 1.2.2010]
- [6.] HAVRANOVÁ, R. *Slováci jsou rok po přijetí eura spokojeni a hrdí. Spojují s ním ale citelné zvýšení cen*. IHNED.CZ. Dostupný na: <http://zahranicni.ihned.cz/c1-39395420-slovaci-jsou-rok-po-prijeti-eura-spokojeni-a-hrdi-spojui-s-nim-ale-citelne-zvyseni-cen>. [cit. 13.1.2010]
- [7.] TOMÁŠEK, M. „Legislativní dopady přijetí eura“. IDNES.CZ. Dostupné na: http://bankovnictvi.ihned.cz/2-17636980-900000_d-f6. [cit. 12.2.2010]

PRAMENY

- [1.] *Aktualizovaná strategie přistoupení České republiky k eurozóně*. Schváleno usnesením vlády ČR ze dne 29. srpna 2007 č. 1002
- [2.] Constitution de la République française. Dostupný na: <http://www.assemblee-nationale.fr/connaissance/constitution.asp>. [cit. 15.1.2010]
- [3.] ČNB. Kurzový mechanismus ERM II a kurzové konvergenční kritérium. http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xbcr/euro/ermII_15_07_2003.pdf. [cit. 2.1.2010]
- [4.] Evropská komise. *Economic and Monetary union : Legal and political texts*, Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 2007
- [5.] *Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland*. Dostupný na: http://www.bundestag.de/dokumente/rechtsgrundlagen/grundgesetz/gg_01.htm l. [cit. 15.1.2010]
- [6.] *Konvergenční program České republiky (2008, listopad)*, Schváleno usnesením vlády ČR dne 12. listopadu 2008 č. 1392
- [7.] *Legislativní potřeby zavedení eura*. Zavedenieura.cz. Dostupný na: http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xbcr/euro/NP_legislativa.pdf. [cit. 3.1.2010]
- [8.] Národní koordinační skupina pro zavedení eura v ČR. *Příprava právního prostředí na zavedení eura v České republice*. Zavedenieura.cz Dostupné na:

http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xbcr/euro/Priprava_pravniho_prostredi_na_zavedeni_aura_pdf.pdf [cit. 12.1.2010]

- [9.] Národní koordinační skupina pro zavedení eura v ČR. *Volba scénáře zavedení eura v České republice*. Schváleno usnesením vlády ČR ze dne 25. října 2006 č. 1200. Dostupné na: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Scenar_zavedeni_aura_CR.pdf. [cit. 15.2.2010]
- [10.] *Národní plán zavedení eura v České republice*. Usnesení vlády ČR dne 11. dubna 2007 č. 353. Mfcr.cz. Dostupné na: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/eu_plan_zavedeni_aura.html. [cit. 14.1.2010]
- [11.] Obecný zákon o zavedení eura – základní principy. Zavedenieura.cz. Dostupný na: http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xbcr/euro/Obecny_zakon_o_zavedeni_aura_v_CR_zakladni_principy_pdf.pdf. [cit. 21.1.2010]
- [12.] *Strategie přistoupení České republiky k eurozóně*. Schváleno usnesením vlády ČR ze dne 13. října 2003 č. 1026
- [13.] *Vyhodnocení plnění maastrichtských kritérií a ekonomické sladění ČR s eurozónou (2009)*. Schváleno usnesením vlády ČR ze dne 21. prosince 2009 č. 1575.
- [14.] Zákon o zavedení meny euro v Slovenskej republike a o zmene a doplnení niektorých zákonov, Euro.gov.sk. dostupný na: <http://www.euro.gov.sk/data/files/3371.doc>. [cit. 29.1.2010]
- [15.] *Zpráva o plnění Národního plánu zavedení eura v České republice (2009)*. Schváleno usnesením vlády ČR ze dne 30. března 2009 č. 403

JUDIKATURA:

- [1.] Rozsudek Soudního dvora ve věci C-19/03 ze dne 14. září 2004 Verbraucher-Zentrale Hamburg eV proti O2 Germany
- [2.] Rozsudek Soudního dvora ve věci C-359/05 Estager SA proti Receveur principal de la recette des douanes de Brive

LEGISLATIVA

PRIMÁRNÍ PRÁVO EU/ES:

- [1.] Smlouva o Evropské unii.
- [2.] Smlouva o založení Evropského společenství.
- [3.] Smlouva o založení ES, HLAVA VII Hospodářská a měnová politika
- [4.] Protokol o statutu Evropského systému centrálních bank a Evropské centrální banky
- [5.] Protokol o postupu při nadměrném schodku
- [6.] Protokol o konvergenčních kritériích
- [7.] Protokol o určitých ustanoveních týkajících se Spojeného království Velké Británie a Severního Irska
- [8.] Protokol o určitých ustanoveních týkajících se Dánska
- [9.] Akt o podmínkách přistoupení ČR
- [10.] Lisabonská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského

SEKUNDÁRNÍ PRÁVO EU/ES:

- [1.] Nařízení Rady (ES) č. 1103/97, ze dne 17. června 1997 o některých ustanoveních týkajících se zavedení eura, ve znění nařízení Rady (ES) č. 2595/2000 ze dne 27. listopadu 2000
- [2.] Nařízení Rady (ES) č. 2595/2000, ze dne 27. listopadu 2000, kterým se mění nařízení Rady (ES) č. 1103/97 o některých ustanoveních týkajících se zavedení eura.
- [3.] Nařízení Rady (ES) č. 974/98, ze dne 3. května 1998 o zavedení eura, ve znění nařízení Rady (ES) č. 2596/2000 ze dne 27. listopadu 2000, nařízení Rady (ES) č. 2169/2005 ze dne 21. prosince 2005 a nařízení Rady (ES) č. 1647/2006 ze dne 7. listopadu 2006
- [4.] Nařízení Rady (ES) č. 975/98, ze dne 3. května 1998 o nominálních hodnotách a technických specifikacích euromincí určených pro peněžní oběh
- [5.] Nařízení Rady (ES) č. 2866/98, ze dne 31. prosince 1998 o přepočítacích koeficientech mezi eurem a měnami členských států přijímajících euro, ve

znění nařízení Rady (ES) č. 1478/2000 ze dne 19. června 2000 a nařízení Rady (ES) č. 1086/2006 ze dne 11. července 2006

INTERNETOVÉ STRÁNKY

ec.europa.eu

www.cnb.cz

www.czso.cz

www.ecb.int

www.euobserver.com

www.euractiv.cz

www.euromena.sk

www.europa.eu

www.euroskop.cz

www.government.gov.sk

www.mfcr.cz

www.mfcr.cz

www.zavedenieura.cz

PŘÍLOHY

SEZNAM TABULEK A GRAFŮ

Tab. 1. Náklady a přínosy vstupu do měnové unie

Tab. 2. Konvergenční kritéria

Tab. 3: Kritérium cenové stability (ČR)

Tab. 4: Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb

Tab. 5: Saldo sektoru vládních institucí (v % HDP)

Tab. 6: Časová souslednost a způsob zapojení institucí EU do rozhodování o členských zemích eurozóny

Graf 1: Vývoj nominálního kurzu CZK/EUR

Graf 2: Veřejný dluh k HDP států EU za rok 2008

Graf. 3: Vývoj státního dluhu v ČR (% HDP)

Graf 4: Madridský scénář

Graf 5: Scénář Big Bang

Graf 6: Scénář Phasing out

SEZNAM ZKRATEK

CNB Česká národní banka

ESCB Evropský systém centrálních bank

EU Evropská unie

ES Evropská společnost

ERM Mechanismus směnných kurzů (Exchange Rate Mechanism)

HDP Hrubý domácí produkt

HMU

ABSTRAKT

Vítek, Š. *Právní podmínky přijetí společné evropské měny v České republice*. Diplomová práce. Olomouc, 2010.

Tato diplomová práce si klade za cíl poukázat na podmínky přijetí společné evropské měny v České republice z právního pohledu. V první části je vymezen cíl práce a její metodologie. Ve druhé části jsou shrnuty zkušenosti vybraných států eurozóny s přijetím eura. Dále je věnován prostor ekonomické a měnové integraci s ohledem zejména na právní kritéria, která musí být splněna. Čtvrtá část se věnuje modelovým strategiím pro přijetí eura, také ve vztahu k ČR. Poslední část se vztahuje k české legislativě v souvislosti s přijetím společné evropské měny.

KLÍČOVÁ SLOVA

Euro, přijetí eura, společná evropská měna, eurozóna, konvergenční kritéria, evropská měnová integrace.

ABSTRACT

Vítek, Š. *The adoption of the euro in the Czech republic : legal conditions*. Diploma thesis. Olomouc, 2010.

This diploma thesis deals with the adoption of the euro in the Czech Republic. The special attention is paid to the legal condition it must meet. In the first part there is defined the goal of the thesis and its methodology. Second part of the work is focused on the experience of the selected states of the euro zone. The next part is dedicated to the economic and monetary integration with respect to legal criteria to be met. The fourth part characterizes the model euro adoption strategies relating to the Czech Republic. The last part examines Czech legislature in view of the adoption of euro.

KEY WORDS

Euro, euro adoption, single currency, euro zone, convergence criteria, European monetary integration.